

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 23 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

XIII. L e o p á p a.

Budapest, július 20.

Szent Péter trónjáról leszállt a pápa a bazilika hüvös mélységeibe, hogy imára kulcsolt dermedt kezét mellére szorítva megkezdje az örökkévalóság álmát.

Kilenc évtizednek és a legszörnyűbb suly hatalomnak terhét vitte magával a megtört aggastyán a hófehér kriptába. Fönn hagyta üresen azt a széket, amelyről a katolikusok milliónyi nyáját őrizte. Országá nem ösmert határokat, mert végtelen volt: az egész földgömb. Hatalmához nem fért fegyveres erő, mert hatama testi fegyverrel megközelíthetetlen vala. Nem volt előtte nagyság, csak egy: az istene. Nem volt benne gyarlóság: mert az ember rég kiköltözködött belőle s csodálatos világítással csak a leszűrődött keresztény tanítás maradt meg belőle, mire utólré a halál. Elvont, megismerényesült *idea* a Leo pápa alakja, nem hus és csont, sem szenvedély, csak asztrálteste a földre szállt hitnek.

Nagy pápa volt. Harcok között élt, de nem állt csatasorban. Oda küzdeni küldött kis embereket, hogy végezzenek azzal, ami végzen való van földi fegyverekkel. Ő azonban, mint egykoron Mózes, kiállt a hegyre s magasan eltekintvén a szűk völgyben lezúgó

csata felett, odaszegte égő szemeit a széles horizontokra, amelyek mögött az ígért földjét kereste. Kereste az emberek szocietásának boldogulását. Kereste az emberek egyesítését szeretetben. A lenn hangzó csatazaj nem hatolt fel hozzá.

Óriás tervet hordott magában ez a törékeny ember. Azt, hogy az egész világot diadalmasan meg kell hódítani a római egyház számára.

Óriás tervet hordott magában ez a pápa. Azt, hogy az egész világot szocializálni kell a hit és emberség jegyében.

Ugy száll a fehér kriptába, hogy e nagy tervek csonkán maradnak utána idefönn. Kevés azok megteremtésére egy pápa. Sőt kevés hozzá egy ember. Világot átguró koncepciók azok; nem idevalók még nekünk. Magasan fölöttünk lengenek, mint óriás, de rít felbök, amelyeket elérni még rövid a karunk. Még a pápa karja is.

De akarni, föl szállni egy hegyre, hogy onnan közelebb jusson hozzá, nagy férfui cselekedet. Nem Leon mult, hogy el nem érte ama régiókat, alacsony volt a hegy: az egyház.

De nagy lett a holt pápa ezzel a hatalmas gondolattal. Ugy szállt sirjába, mint századának legnagyobbjai.

Az évszázadot, amelyet Napoleon kezdett meg, voltaképpen Leo pápa fejezte be. A két legszélesebb körü akarat, nemzeteken, világokon általtekintő tervelő ész hunyt el bennük.

A páratlanul hosszú halódásnak gyötrelmesen nagyszerű hozújatékára következik egy új, kevésbé nagyszerű, de sokkal érdekfeszítőbb. Az a kivételesen nagy alakja a világhistóriának, aki halálküzdelmében is kivételes hős volt, éppen nagysága miatt nehéz problémát hagy maga után. A pápaválasztásoknak hosszú és változatos, s nem mindig épületes történetében kevés példa van arra, hogy nehezebb lett volna az utódot kiválasztani, mint most a XIII. Leo utódját. És utódnak is ritkán volt nehezebb a helyzete, mint azé, akinek a neve a mostani konklavéból kikerült. Pecci Joákim nagy egyénisége éppen akkora teher az utána következőknek, mint az ő politikája. Értzi az egész világ, hogy *ehhez* a politikához az az egyéniség kellett. És viszont, hogy az olyan politika helyébe, amelyet negyedszázadon át egy óriás lélek csinált, nagyon nehéz lesz más politikát csinálni. Holott pedig köröskörül mindenek változásról beszélnek. Az emberek és körülmények egyaránt. A világ rendje nagyot fordult egy negyedszázad alatt és az igazi nagy fordulat

TÁRCA

A pápa végrendeletéből.

(Utolsó admoníciók).

— A Budapesti Napló tárcája. —

Tisztelendő testvérek! Üdvöt és apostoli áldást! Mintán elértük apostoli hivatalunk huszonötödik osztendejét. Magunk is csodálkozván a nehéz és szakadatlan gondok középette megtett ut fölött, önként értetőleg arra indítottunk, hogy gondolatainkat a jó Istenhez emeljük, aki annyi más jótéteménye között a pápaságnak oly nagy fátamát kívánta nekünk adni, melyre alig van pár példa a történelemben. Szálljon föl tehát a mindnyájunk Atyjához, Óhozza, aki kezében tartja az élet titkát, mint igazi szívbéli szükséglet, a hála himnusza! Bizonyára emberi elme képtelen arra, hogy teljesen belásson az ennyire előhaladott és semmiképp sem remélt életkorra vonatkozó isteni szándékba és Mi itt csak hallgatva imádkozhatjuk; de egyet nagyon jól tudunk és ez az, hogy ha Neki tetszett és még tetszik ezt a mi létünk meg tartani, nekünk egy legfőbb kötelességünk van, tudniillik, hogy szelíven jegyese, az egyház javára és gyarapodására éljünk és meg ne ijedjünk a gondoktól és fáradalmaktól, hanem erőnknek ezt az utolsó maradékát is neki szenteljük.

Szóljon bár megismételve olyan dolgokat,

melyeket már mondtunk, hangosan a Mi szavunk és pedig nemcsak a katolikus egység engedelmis gyermekeihez, hanem a más hitűekhez is és azonfelül a hitetlenekhez, akik nem hisznek, mert mindannyian egyazon Atyának gyermekei és egyazon legfőbb célra rendeltettek; és szóljon, mint végrendelet, melyet Mi, amily esékély távolságban vagyunk az örökkévalóság kapujától, a népeknek átnyújtani kívánunk a közös üdvösség után való vágyakozással és kívánsággal.

Már az egekig hallottuk magasztalni a szabadság jótéteményeit és dicsőíteni azt, mint főorvosságot és egy tettekben bővelkedő békének és szerencsének hasonlíthatatlan eszközt, és a tények bebizonyították, hogy a szabadság hatásalan. Gazdasági bonyodalnak, osztályharok törnek ki minden oldalról és egy nyugodt polgári életnek még a kezdetét sem látni. Ellenkezőleg, mindenki tanusogott tehát arról, hogy a szabadság, amint azt ma értik, különbség nélkül megadva az igazságnak és a tévedésnek, a jónak és annak ellentétének, csak minden nemesnek, szentnek, fennköntnek lealacsonyítására vezetett és gonosz tetteknek, öngyilkosságoknak és a vad szenvedélyek mindentelje kitérésének utat egyengetett.

Nagy bizalommal voltak ezután a tudományok fokozatos fejlődése iránt és a lefolyt század csakugyan nagy, nem sejtett, csodálatos tudományos haladásokat látott. De valósággal megteremték-e az erkölcsi megújító gyümölcsöknek azt a bőségét, melyet sokan óhajtottak és vártak? A

tudomány föllendülése bizonyára új templomokat nyitott a szellemnek, kibővítette az ember uralmát az anyagi természet fölött és a földi élet ebből százaléka előnyt merített. Mindamellett mindnyájan érzik és sokan vallják, hogy a hatás a remény mögött maradt. És nem mondhatni mást, ha szemügyre veszi az ember a kedélyek és az erkölcsök állapotát, a büntetett statisztikáját, az alsó rétegekből fölszálló rejtelmes hírléseket, a hatalomnak a jog fölött való uralmát. Nem kívánjuk újból észre tenni az elnyomorodott tömegeket; elég egy csak fölületes tekintet is, hogy észrevegyük, hogy egy nem egészen meghatározható szomorúság nehezedik a lelkekre és mélyeséges vágyakozás ül a szívekben. Az ember uralodik az anyagon; de ez nem adhatta neki azt, amije magának nines; és a nagy kérdéseket, melyek az ő legfőbb érdekeire vonatkoznak, az emberi tudomány meg nem oldotta; az igazság után, az erény után, a végtelen után való szomjuság nem csillapodott, és a kinészekkel és élvezetekkel gazdagított föld, valamint az életnek megkoszosodott kényelmei semmivel sem csökkenték a ki nem elégített erkölcsi állapotot.

Megvessük-e, elhanyagoljuk-e tehát a Nyugat kulturájának és a civilizációnak és egy mérsékelt és észszerű szabadságnak vívmányait? Korántsem; ellenkezőleg kell, hogy azok irányításának, elmozdításának és megbecsülésének mint becses tőke, tekintve, hogy azok mindannyi természetűtől fogva jó, magától Istenről az emberesáldat nagy hasznára rendelt eszközök. Azok használatánál azonban szem előtt kell tartani a Teremtő szándékát és arról gondoskodni,

még csak most következnek. Minden forrong mindenütt, a világon és az egyházban...

A nagy pápa fenséges halálközelmébe már beleszóltak kis játékaikkal az örökségére áhítozók. Pedig akárci lesz az örökös, terhes örökség lesz osztályrésze. Ugyancsak kemény koponya legyen az, amelyet össze nem roppant a XIII. Leo tiarája...

Az utolsó órák.

Róma, július 20.

A pápa állapota szombat este kilenc óraker váratlanul és hirtelen rosszra fordult. *Oreglia* bitoros rögtön a pápához hívták s később odaérkeztek *Gottli* és *Macchi* bitorosok is, akiknek az a feladata, hogy a pápa halála után a pápa végrendeletét az összegyűlekezett kardinálisok előtt felolvassák. Tizenegy óra tájban úgy látszott, hogy a pápa talán már egy óráig sem fog élni. A pápa ugyan még eszméletlenül volt és látszott, hogy az orvosok szeméből akarja kiolvasni a valóságot. Egy szót sem szólt s tehetetlenül fektet az ágyon a nélkül, hogy csak megmozdult volna. A krízis hajnali egy óráig tartott. Az erős izgatószerkek alkalmazása révén ekkor a szív működése ismét erősebb lett s a pápa két óra tájban elaludt. Az orvosok a váratlanul bekövetkezett krízist a forró időnek tulajdonítják. Rómában ugyanis füllestő meleg van, amelyet a délkeleti szellő még elviselhetetlenebbé tett. Tegnap este már az a hír terjedt el, hogy a pápa meghalt, de halálát, miként IX. Piusét, titkolták. Ez a hír még diplomáciai körökben is el volt terjedve, de nem igaz, mert a pápa ma reggel még élt. A valóság az, hogy a pápa állapota teljességgel reménytelen. Szombaton este és a vasárnap folyamán három gyorsan egymás után következő borzasztó krízis megtört minden erejét és ellentállóképességét. *Lapponi* azt mondta tegnap este, hogy a pápa még eszméletlen van, de ereje megtört. *A karját sem tudja többé fölemelni, hogy áldást osszon.* Egy a Vatikánhoz közel álló lap jelentette tegnap, hogy a kormány Milano és Paris felé a telefonösszeköttetést megszakította. Ezzel szemben a kormány kijelenti, hogy a szírókko rongálta meg a telefonhálózatot. Minden esetben intézkedés történt, hogy a katolikus világ időnként hamis híresztelésekkel fél ne riasszák. Rögtön a pápa halála után a Péter-téren biztossági szolgálatot rendeznek be, amelyet a kormány ajánlott fél s amelyet a kardinálisok köszönettel elfogadtak. *Oreglia* bitoros a Vatikánban már elfoglalta az őt, mint camerlengót megillető lakosztályt. A lakás egyszerűen és disztelenül van beburkolva és hét helyisége van.

— Éjjel 11 óra 20 percor.

Tíz óraker a szentatyja olyan állapotban volt, melyről az agónia közeli bekövetkezésére lehetett következtetni. A pápa teljesen elvesztette eszméletét. *Vannutelli* főpenitenciárius nem ment be a pápa hálótermébe.

— Reggel 7 óra 25 percor.

A *Voce della Verità* jelenteti reggeli négy óráról: A pápa féltálmószerű állapota és depressziója az

hogy azok sohasem legyenek híján a vallásos elemnek, mert ebben rejlik az erő, mely őket élteti és méltó gyümölcsökkel ellátja.

Nem akarnók, hogy a jelenlegi fájdalmas helyzet képe gyöngítse a teljes bizalmat az isteni segítség iránt, mely idejében és a maga módján fogja a végleges diadalt megadni. Szívünk mélyében szomorkodunk, de az egyház halhatatlan fennállása miatt nem agódnunk. Az üldözöttség, miként kezdetben mondtunk, az örökség, mert Isten abból, gyermekeit megpróbálva és megtesztálva, magasabb és becsebbé javakat teremt. De amidőn megengedi a támadást és az ellenkezést, akkor is megmutatja isteni segítségét, mely új és nem sejtett eszközöket ad, a végül, hogy az ő műve fennmaradjon és gyarapodjék, a nélkül, hogy a kárára esküdtek le tudnák gyúrni. Az emberi viszontagságok között átél tizenkilenc évszázad azt tanítja, hogy a viharok nem érik az alapot, hanem továbbvonnak.

Vigasztal meríthetünk, mert a jelennek is vannak tünetei, amelyek fenntartják bizalmunkat. A nehézségek mindenestore borzasztóak és rendkívüliek, de más tények, melyek szemünk láttára végbemennek, biztossággal szolgálnak, hogy Isten csodálatos jószágát és bölcseséggel teljesíti ígéreiteit. Miközben annyi erő eszközök össze az egyház ellen és az egyház annyira híján van az emberi segítségnek és támaszoknak, mégis óriási nagyságban áll az egyház a világ előtt és működését kiterjeszti az egymástól még oly távol levő népekre minden égőn alatt. Nem, e világ régi fejedelme nem uralkodhatik úgy, mint régen, miután Jézus Krisztus el-

éjen át is tartott. A pápa rokonai a betegség mellett virrasztanak.

— Délelőtt 11 óra 25 percor.

Az orvosok mai látogatása nagyon rövid ideig tartott. A jelentés megszerkesztése után az orvosok hosszasan tanácskoztak. A jelentés így szól:

Ó szentsége az éjjel csak keveset és megszakításokkal tudott aadni. Közérzése állandóan komoly. Ervérés 94, légzés 32, hőmérséklet 36,2. Mazzoni, Lapponi.

Mazzoni, aki a Vatikán 10 óra 10 percor hagyta el, kijelentette, hogy úgy tetszett neki, mintha a pápa megismerte volna.

— Délelőtt 11 óra 45 percor.

Mazzoni kijelentette, hogy a pápa még hosszabb óráig élhet, de állapota nagyon komoly és a katasztrófa minden pillanatban beállhat. A pápa nem beszél, vagy csak nagyon keveset. *Oreglia* bitoros elfoglalta a Vatikánban a számára kijelölt lakosztályt. A Szent-Péter-templomban kitétték az oltári szentséget.

— Délelőtt 11 óra 50 percor.

Az agónia bekövetkezett. A pápa lehunyt szemmel fekszik az ágyán. Az orvosok jeges vízzel hintik be ajkát.

— Déli 12 óra 10 percor.

A *Giornale d' Italia* szerint a Vatikánból vett információk ellentmondanak egymásnak, az azonban bizonyos, hogy a pápa az éjjel megszakításokkal lethargikus állapotban töltötte. Sokáig nézett rokonaira, a nélkül, hogy megismerte volna őket és néhány összefüggéstelen szót mondott. *Mgre Bisleti* ezt a nemesség több tagjának megmondta, valamint azt is, hogy a pápa állapota közel áll az agóniához. A szentatyjának az éj folyamán sok köhögési rohama volt és csak kevés bouillon vett magához. *Mazzoni* tanár vatikáni látogatása után *Rampollával* tanácskozott.

— Déli 12 óra 40 percor.

E pillanatban hívták sürgősen a bitorosokat a Vatikánba, ami a pápa halálának közeldését jelenti.

— Délután 1 óra 15 percor.

Miután a pápánál 11 óra 45 percor megállapították az agónia beállását, a bitorosokat a Vatikánba hívták. A főpenitenciárius, *Vannutelli* bitoros a pápai lakosztályba ment, hogy megadja a szentatyjának az abszoluóiót. A Szent Péter-téren nagy a mozgalom.

— Délután 1 óra 45 percor.

Miután a pápa délelőtt 12 óraker agóniában volt, megjelentek a betegszobában a bitorosok, a pápai udvar magasabb személyiségeivel. *Serafino Vannutelli* bitoros egy ceremóniáris segédletével megadta ő szentségének az abszoluóiót. E pillanat nagyon meghiő volt. A betegség körül állottak *Oreglia*, *Rampolla*, *Volva* és *Vives* bitorosok; a pápa öccesei is jelen voltak. Az összes jelenlevők térdeltek a szertartás közben.

— Délután 5 óra.

Hivatalosan a szentatyja halálának időpontját délután 4 óra 4 percorben állapítják meg. 4 óra 12 percor elrendelte a nemes-testőrség parancsnoka a bronzkapu bezárását. A pápa halálának híre gyorsan elterjedt a városban és a lapok azonnal külön kiadásokban jelentek meg. *Oreglia* bitoros-camerlengo parancsot adott az

A szentatyja eszméletlenül volt és szelleme meg lehetőszen űde volt. Néhány szót intézett *Oreglia* bitoroshoz, melyben az egyházat gondjaira bízta. *Mgre Bisleti* a pápai anticamera tagjai számára, kik a szomszéd teremben gyűltek össze, pápai áldást kért. A pápa megáldotta őket és ezeket mondotta: *Sia questo l'ultimo vale.*

Ezután a pápa nagy erőmegfeszítéssel kezét a bitorosok felé nyújtotta. Majd kissé megkönnyebbült ő szentsége. A pápának stimuláns szereket adtak, melyek kissé felélesztették. A bitorosok még mindig a Vatikánban vannak, mert úgy látszik, hogy a katasztrófa a küszöbön áll.

— Délután 3 óra 15 percor.

Két óra körül *Mazzoni* tanárt sürgősen a Vatikánba hívták, hír szerint azért, hogy jelen legyen a pápa végő pillanataiban. A diplomáciai kar tagjai is a Vatikánba érkeztek és a pápai udvar tagjaival együtt bebocsátották őket a pápához. A pápa az összes jelenlevőket nagy erőmegfeszítéssel megáldotta, mire a jelenlevők megsokolták a szentatyja kezét. Ezután visszavonultak a bitorosok a könyvtárterembe.

— Délután 4 óraker.

A pápa teljesen elvesztette eszméletét. A városban ismételen elterjedt a pápa halálának híre. Az orvosok véleménye szerint a katasztrófa minden pillanatban várható.

Berlin, július 20.

A *Berliner Tageblatt*nak jelentik Rómából ma reggeli 4 órai kelettel: Rómában még diplomáciai körökben is az a hír van elterjedve, hogy a pápa vasárnap este kilenc óraker meghalt. Rámutatnak arra, hogy IX. Pius halálát is husz óráig titokban tartották.

A pápa halála.

Róma, július 20.

— Délután 4 óra 4 percor.

A pápa délután 4 óraker elhunyt.

Róma, július 20.

Miután a pápa halálának híre tüzvész gyorsaságával a városban elterjedt, rendőri őrzásokat rendeltek s Szent Péter-térre. Az érekapunál valamint a Santa Maria- és a Belvederekapunál csapatok állanak a börtöl rendőrpáncsok rendelkezésére. A Szent Péter-templom állandóan nyitva van.

— Délután 5 óra.

Hivatalosan a szentatyja halálának időpontját délután 4 óra 4 percorben állapítják meg. 4 óra 12 percor elrendelte a nemes-testőrség parancsnoka a bronzkapu bezárását. A pápa halálának híre gyorsan elterjedt a városban és a lapok azonnal külön kiadásokban jelentek meg. *Oreglia* bitoros-camerlengo parancsot adott az

lott, úgy szól most is az ő egyházában, melyet láthatólag segélyével támogatott és így megmutatja, hol található az igazság és az űdvösség. Mindenesetre ez az állandó segítség az a leggyözetelien reményt keltse szívünkben, hogy a Gondviselés kijelölte pillanatban a ködök eloszlanak és az igazság nem messi jövőben teljes fényében fog sugárzani és az evangélium szelleme ezt az oly romlott társadalmat új életre támasztani fogja.

Ami Bennünket illet, tisztelendő testvéreik, nem fogjuk elmulasztani, hogy Isten irgalmazásainak napját sietessük, és amit az kötelességünk, földi országának védelmén és gyarapodásán dolgozzunk. Nem szükségünk inténük benneteket, akik pásztori gondosságokat ismerjük. Vajha a láng, amely szívetekben ég, jobban és jobban hatná át az űr összes szolgáit, akik munkátokban részesek. Közvetlenül érintkeznek a néppel és ismerik annak törekveit, szükségleteit, szenvedéseit és egyttal a kísértéseket, amelyek fenyegetik. Ha elteve Jézus Krisztus lelkével és a politikai szenvedélyek fölött maradvá, veletek dolgoznak, Isten áldásával majd csodákat művelnek a nép fölvilágosításában, a szívök megnyeresésében, helyzetének javításán való segédkezésükben. És a papágot támogatni fogja az összes jóakaratu hívek értelmes közreműködése. Így fogják a gyermekek megizelni anyjuknak, az egyháznak gyöngődségét és viszonzni aztal, hogy megvédik becsületét és dicsőségét. Mindenki résztvehet ebben a kötelességszerű és fölőtte érdemszerző mőben; a tudósok a hitvédelem és a napisajtó által, eme szükséges eszköz által, melylyel ellenfeleink visszaélnék; a családapák és a tani-

űzte és a sátán ármányai, bár bajokat okoznak, célt nem érnek. Máris uralkodik, fenntartva a Szentlélektől, ki az egyházban lebeg és él, nemcsak a jók lelkében, hanem az összes katolikus kereszténységben bizonyos természetfölőtti nyugalom, mely háborítatlan fejlődik a pőpöki karának ezen apostoli székkel való soha oly szoros egységével és engedelmességével fogva, mely csodálatos ellentétet mutat a társadalmi rendet zavaró titkos szövetségek űzelmeivel, civódásaival és folytonos hemzsegségével. Ez az egység visszatér; természetesen a buzgalom és a szeretet legkülönbözőbb műveiben, a pőpökök és a papság között és ezek közt s a katolikus világuak közt, kik szorosabban összefűződve és az emberi tekintetektől mentebb módon lépnek föl, a működésben gyakorolják magukat és nagylektű versenyre kelnek a vallás szent űgyének védelmére. Ezt az egységűlest hangoztatjuk mi és hangoztatjuk újra és áldjuk azt, hogy még jobban gyarapodjék és mint egy ledőnthetetlen fal szembehelyezkedjék az Isten ellenségei rohamának.

És az űr, aki ily érőterőben tartja egyházát azokon a űrdékeken, melyeket régen birtokába vett, új reményekkel is vigasztal bennünket a hittérítők buzgalma folytán, kik nem jődnek meg vesztélyektől, a nélkülözésektől és áldozatoktól s mind számosabb vidéket nyerne meg az evangéliumnak és a civilizációnak s a rágalmak dacára az isteni Mester példája szerint kitaranak.

A keserűségeket tehát vigasztalások enyhítik és a küzdelem nehézségeit mellett bőségek okunk van, hogy nekibátorodjunk és reméljünk. Ez minden értelmek megfilyelőt gondolkodásra készíthet és megértetheti, hogy Isten az embert nem hagyta magára, hanem, miként egyszer szó-

összes idegen személyeknek a Vatikánból való eltávolítására. Több bíboros, a diplomáciai kar tagjai és egyéb személyiségek is elhagyták a Vatikánt. Nagy néptömeg hullámszik a Péter-téren. A táviró-hivatalt az emberek valóságos ostromolják.

A pápa halálát rövid halálküzdőlemez előzte meg. A szentatyja mély letargiába esett, útiúre alig volt érezhető, lélegzése lassu volt. Dr. Lapponi 3 óra 40 perckor sirva közölte, hogy a katasztrófa közvetlen közel áll, Vannutelli bíboros főpenitenciárius az ágy fejéhez lépett, letérdelt és a halotti imát kezdte mondani. A pápa ércselei, Rampolla bíboros és a pápai udvari méltóságok is letérdeltek és zokogtak. A pápa teljesen eszméletlenül volt. Arca halotthalvány lett, lélegzése elállott. A jelenlevő személyiségek, valamint az előcsarnokban levő funkcionáriusok és udvari alkalmazottak meghiúsították a halotti imádságban. A pápányugodtan aludt el. Miután dr. Lapponi a szívet alaposan megvizsgálta, kihirdette, hogy XIII. Leo 4 óra 4 perckor elhalálozott. Ezután a főpenitenciárius rövid halotti imádságot mondott, melyre az összes jelenlevők megilletődve válaszoltak. Majd a majordomus felszólította az összes jelenlevőket, hogy távozzanak a halottas szobából és a pápai termekből. Gróf Pecci, dr. Lapponi és Centra, valamint két nemes-testőr díszőrséggel ott maradtak. A pápa holtteste további intézkedésekig, halálának Oreglia bíboros camerlengo által való hivatalos megállapításáig, a halottaságyon marad. A halott arca fehér fátyollal van leboritva. A pápai termekbe való belépés, melyeket a svájci és palotaőrség őriz, szigorúan tilos.

— 6 óra 10 perckor.

Röviddel a pápa elhunyt előtt a bíborosok és méltóságok, mintegy hatvanan, a haldokló szobájába mentek és letérdeltek, miközben Vannutelli bíboros főpenitenciárius folytatta a halotti imádságot. A pápa feje 4 óra 4 perckor hátrahanyatlott és 6 szentsége, a jelenlevők nagy megilletődése közepette, elhunyt. Rampolla bíboros közvetlenül a pápa halála után letette államtitkári hivatalát, melyet a szabály szerint msgr. Della Chiesa vett át.

— Délután 6 óra 45 perckor.

A pápa halálának bekövetkezése után Lapponi lezárta szemeit és a szentatyja kezeit keresztbe tette a mellén. Ezután a bíborosok, a pápa rokoni és a diplomáciai kar, valamint a többi jelenlevő személyiség, mintegy hatvanan elvonultak a szentatyja holtteste mellett és megcsókolták kezét. Mindannyian mélyen meg voltak illetődve. Oreglia bíboros 10 perckor a pápa halála után elhagyta a halottas-szobát és hivatalosan átvette a rendelkezést a Vatikán felett. A svájci gárda uralkodó fejedelmeket megillető tisztelegéssel várta

tők a gyermekek keresztény nevelése által, a hatóságok és a népképviselők azzal, hogy szilárdak a jó elvekben és a jellem tisztaságában, valamennyien pedig azáltal, hogy hitüket emberi tekintet nélkül megvallják. Az idő nagy követeléseket támaszt és mindenképp szigorú fegyelmet kíván. Ennek főképp abban kell mutatkoznia, hogy bizalommal és teljesen alávetjük magunkat a Szent-Szék szabványainak, melyek egyik főeszköz arra, hogy minden egyenetlenség megszűnjék és az összes erők arra a legfőbb célra egyesíthetők, mely Jézus Krisztusnak az ő egyházában való diadala.

Ez a katolikusok kötelessége: a végső siker ő rajta áll, ki jegyese felett szeretettel örökös és ma és mindörökké. (Zsid, 13. 8.) Ő hozzá emeljük föl most is alázatos és buzgó imádságunkat. Ő hozzá, ki végtelen szeretetből a tévelygő emberiség engesztelő áldozatává lett, aki láthatatlanul is rajta ül egyházának titokzatos hajósokáján és parancsolni tud a viharok és a tengerek. És ti, tisztelendő testvérek, kétségtelesenül velünk együtt alázatosan fohászoljatok fogtok, hogy a társadalomra nehezű bajok eltűnjenek, a tudatlanokat az isteni világosság megvilágítsa, hogy az üldözéssel főlhagyjanak és az igazság és igazságosság diadala siettesse és az embereszlád ismét a béke és nyugalom jobb napjait lássa.

Ezenközben rátok és összes hívőitekre, kik gondjaitokra vannak bízva, minden kívánt kegyelmek előjeleként bízjon le az apostoli áldás, melyet nektek teljes szívünkkel adunk.

Kelt Rómában Szent Péternél, 1902. március 14-én, pápaságunk 25 évében.

XIII. Leo pápa.

és ünnepélyes menetben követte terméihez, míg a többi bíborosok is visszavonultak.

— Este 7 óra 15 perckor.

Az épp most megjelent *Osservatore Romano*, a Szentszék hivatalos lapja a következőket írja: A pápa ma reggel pár percre eszméletre tért. Az orvosokhoz fordult és azt jegyezte meg, hogy ez alkalommal nem győzték le a halált. Az orvosok látogatása után 6 szentsége egymásután fogadta Rampolla, Vives és Fierotti bíborosokat. Utóbbival a szentatyja a rózsafüzéres Szűz Mária-ról beszélt. Emlelt lap szóról-szóra a következőket mondja: 1/12 órakor úgy tetszett, hogy a pápa az agónia-szerű állapotból, melyben már tegnap reggel óta leledzett, valóságos agóniába esett. Azonnal hivattak Vannutelli bíborost. A szentatyjának hirtelen ellállt lélegzete és úgy látszott, hogy közel áll a halálhoz. Vannutelli bíboros halotti imát mondott és megadta a pápának az abszoluíciót in articulo mortis. Azt is hozzáteszi a nevezett lap, hogy a szentatyja ekközben teljesen eszméletlenül volt, és szöszert ismételt a pápa utolsó pillanatainak már jelentett részleteit, különösen Oreglia bíboroshoz és msgr. Bislettihez intézett szavait. Utóbbi átnyújtotta Oreglia bíborosnak a halászyürüt, melyet 6 holnap az első gyűlésre összejövőndő bíborosoknak fel fog mutatni.

Róma, július 20.

Holnap balzsamozzák be a pápa holttestét, szívet egy márványurnában a Szent Péter-templom katakombájába helyezik el.

Bécs, július 20.

Talliani nunciusz esti negyed 8 óráig nem kapott hivatalos értesítést Rómából és a pápa halálának hírért a bécsi távirati irodától vette. Az utcákon az emberek csoportosulva olvassák a lapok külön kiadásait. Számszorosan mennek a nunciaturára. Többek között megjelentek itt az első hivatalos részvétkifejezők. Résztvevőket jeleztek ki Frigyes és Rainer főhercegek, Liechtenstein János herceg, Pitreich közös hadügyminiszter és Schneider címzetes püspök. Este eltávolították XIII. Leo ciméret a nunciatura épületéről. A hivatalos gyászintézkedést csütörtökön, pénteken és szombaton lesz. Talliani és Gruscha csütörtökön vagy pénteken utaznak Rómába.

A camerlengo funkciója.

Róma, július 20.

Oreglia bíboros a római anyaszentegyház camerlengójának minőségében belépett a Vatikán felett való intézkedés jogába és átvette a szentszék ügyeinek intézését. Délután Oreglia a svájci gárda mögött és a nemes testőrség kíséretében, msgr. Passerini helyettes-camerlengóval és az apostoli kamara klerikusaival a gyász jeléül ibolyaszín köpenyben a pontifex halottaságyához vonult, hogy megállapítsa a halál beálltát. Az előterem ajtajában a bíboros camerlengo üdvözlésére egybegyűltek az udvari méltóságok és a pápai szertartási hivatalnokok. Oreglia belépett a pápai lakosztályba és azon szoba ajtajához közeledett, melyben XIII. Leo pápa holtteste pihent. Az ajtó be volt zárva. Sírí csöndben háromszor kopogtatott a camerlengo-bíboros az ajtón és hangos szóval szólította nevén a pápát. Majd felnyitották az ajtót, a camerlengo egész kíséretével bevonult az ágyhoz lépett, melyen a holttest pihent és ezüstkalapáccsal háromszor enyhén megérintette az elhunyt homlokát, hangosan nevével szólítva őt. Az összes jelenlevők térdelve és ájtatos csöndben vettek részt ezen a szertartáson. Az elhunyt pápa arca olyan volt, mint a viasz, vonásai változatlank voltak. Úgy látszott, mintha XIII. Leo csöndesen pihenne ágyán. E szertartás befejezésével kihirdette a camerlengo-bíboros a jelenlevőknek XIII. Leo halálát és a kamara klerikusainak kíséretében elhagyta a termet.

A pontifex a ravatalon.

Róma, július 20.

XIII. Leo halálának hivatalos megállapítása után holttestét a helyettes-camerlengo, az apostoli kamara egy jegyzője, a pápai ceremonáriusok és dr. Lapponi jelenlétében fehér papi ruhába, fehér cipőbe öltöztették, reádták a biborgallért és a piros damasztalt letérített ágyra helyezték. A pápa, mellette keresztbefont kezében, kis leszületet tart. Ezután nyolcan felemelték a holttestet és a

fáklyahordók, a svájci és nemes testőrség, valamint a pápai ceremonáriusok kíséretében a pápai lakosztályokon kívül fekvő terembe vitték, mely az ugynevezett *Degli Arazzi* előtt van s amelyben IX. Pius holttestét is kiterítették. Az ágy négy sarkán égő viaszgyertyákak helyezték el. A ravatalt két nemes testőr őriz leeresztett karddal. A Vatikán összes abiakai be vannak zárva, a függönyök leeresztve. A vörös posztóval bevont termet csak viaszgyertyák világítják meg. A pápai udvari szertartás szerint nem szabad koszorút vinni azon terembe, hol a pápa holtteste ki van terítve. Az ajtókat svájci és palotaőrség őriz. A pápai lakosztály bejárait elzárták és a helyettes-camerlengo, valamint egy jegyző jelenlétében lepecsételték. A pápa holttestének megtekintését csak a bíborosoknak, a diplomáciai kar tagjainak, valamint a római nemesség tagjainak és néhány, camerlengói engedelmet nyert személynek engedik meg.

Rampolla és Rispihi.

Róma, július 20.

Mialatt a pápa ágyánál imádkoztak, az anti-camerában Rampolla és Rispihi bíborosok közt kínos jelenet játszódott le. Rampolla ugyanis nem akarta Rispihit beereszteni a pápa szobájába. Emiatt a két bíboros közt heves szóváltás támadt.

Királyunk részvéte.

Bécs, július 20.

I. Ferenc József 6 felségétől a következő távirat érkezett Talliani bíboroshoz:

Ischl, július 20. Esti 7 óra 30 perc.

Azon pillanatban, amidőn a katolikus világot legfőbb pásztorja halálának híre a legmélyebb gyászba borítja, különösen szívenem fekszik, hogy Eminenciádnak kifejezzem azon nagy fájdalmat, melyet ezen súlyos, az egész világban oly mélyen érzett veszteség bennem keltett. Azon gyermeki szeretet és határtalan tisztelet, melyet a szentatyával szemben életem éreztem, az elhunytat kísérik az örökkévalóságba. Emlékét mindig áldani fogom és az anyaszentegyházunk történetében örök időkre kiváló hely vagy számára biztosítva.

I. Ferenc József s. k.

Erre a táviratra, mely mint első részvétsürgöny jutott a nunciaturára, Talliani nunciusz a következő táviratban válaszolt:

Bécs, július 20. Este 9 óra. Apostoli felségéd részvétele azon nagy veszteségen, mely anyaszentegyházunkat a nagy XIII. Leo pápa halálával érte, valóban megható és sietek felségednek legmélyebben érzett, tisztelettel teljes köszönetemet kifejezni. A szent kollégium őszinte és hálás köszönettel leend felségéd részvéte nek ezen jeléért.

Ischl július 20.

A király a pápa halálának első hírére este negyed 8 órakor vette. A holnap reggelre kitűzött udvari vadászatot lemondta. Az eseményt 8 órakor negyedórán harangozás hirdette, ami után istentisztelet volt a plébánia-templomban.

Készülődés a pápaválasztásra.

Róma, július 20.

A Vatikánhoz közelálló részről azt jelentik, hogy az a hír, hogy Rampolla bíboros a pápától teljes hatalmat kapott, aiptalan. Ilyesmit Rampolla bíborosnak eszébe sem jutott a pápától kérni. Rampolla csak arra kérte a pápát, hogy sürgős egyházi ügyeket, amelyeket a pápa eddig maga intézett el, most ő intéhessen el. Ez azonban csak néhány folyó ügyre vonatkozik, de semmiestre sem olyan elvi ügyekre, amelyek az egyház kormányzására vonatkoznak.

Jól értesült körökben befejezett dolgokat tartják, hogy abban az esetben, ha Gotti lenne a pápa, Ferrata bíborost fogja államtitkárrá kinevezni. Ferrata most ötvenhatéves és 1896 óta kardinalis. Azelőtt Párisban és Brüsszelben volt nunciusz s az egyház legkiválóbb diplomátájának tartják.

Róma, július 20.

Hiro jár, hogy Gotti bíborosnak nap-nap után kevesebb kilátása van arra, hogy pápának megválasztják Vatikáni körökben ugyanis az a fölfogás, hogy vele az egyházban az intranzigens és reakciós irányzat jutna győzelemre.

Páris, július 20.

A *New-York Herald* római távirata szerint a küszöbön álló pápaválasztás most elkeseredett harcra támaszt Franciaország és Németország

közt. Spanyolországnak és Olaszországnak nincs többé semmi befolyása a konklávéra. Ausztria-Magyarország teljes egyetértésben jár el Németországgal, amely épp úgy, mint Franciaország, nagy érdeklődést tanúsít a pápaválasztás iránt. Egy olyan pápa, aki IX. Pius tradícióit felélesztene, aki egy katolikus pártot alapítana a birodalomgyűlésen, nem engedné, hogy a centrum a birodalmi kancellár akaratának alávesse magát, II. Vilmosra nézve veszedelmet jelentene Franciaországra nézve olyan pápa, aki XIII. Leo politikájával felhagyna és a francia katolikusokat felbátorítaná a köztársaság ellen folytatott küzdelemben. Franciaország pápajelöltje *Rampolla* bíboros, akinek érdekében *Nisard* nagykövet minden befolyását latba veti. *Mathieu* bíboros is keményen dolgozik *Rampolla* megválasztása érdekében. Rómában azt mondják, hogy tulajdonképpen *Mathieu* Franciaország vatikáni nagykövete. A francia bíboros egész nap, kora reggeltől éjjelig a Vatikánban tartózkodik, fogadja a hírlapírókat, korrigálja cikkeiket, sugalmazza a lapudósításokat és élesíti a harcot *Vannutelli* ellen, aki Németország kifejezett pápajelöltje. *Vannutelli* érdekében *Rotenhann* nagykövet büszkélkedik. A *Rampolla* ellen külföldi lapokban megjelent támadások a német követés részéről indultak ki. Nagyon valószínű, hogy Ausztria-Magyarország, ha *Rampollát* választják meg pápának, vétőjoggal fog élni, különben előreláthatólag eredménytelenül, mert a szentkollégium tagjai Ausztria-Magyarországnak régóta nem gyakorolt vétőjogát nem hajlandók elismerni. *Gibbons* kardinális *Vannutelli*re fog szavazni, aki modern eszmék képviselője. *Vannutelli* maga telegrafált *Gibbons*nak, hogy siessen Európába.

Mathieu bíboros a táviratról értesülve, élesen megrögtá annak szerzőjét és szomrehányást ítéltetett neki, amiért rezidenciáját a pápa halála előtt elhagyta. *Vannutelli*re csak a német, az osztrák és magyar kardinálisok fognak szavazni, összesen nyolcan, mert az olasz bíborosok a Vatikán és Quirinál között fennálló harc folytatásának hívei és *Vannutelli* pedig a mellett van, hogy a szent-székeknek közelednie kell az olasz kormányhoz.

Berlin, július 20.

Rómából táviratozzák, hogy *Rampolla* chanceai az utolsó napon erősen csökkentek. A francia és spanyol bíborosok közül csak *Mathieu* szavazataira számíthat, míg a párisi, rheimsi és lyoni érsekek ellene fognak szavazni. A felsőolaszországi bíborosok szintén *Rampolla* ellen vannak, csak a délzolasi bíborosok közül számíthat néhány szavazatra. Egyébként *Rampolla* maga is Gotti mellé fog állni.

A hercegprímás Rómában.

Estergomból az a hír érkezik Budapestre, hogy a hercegprímás egészségi okokból nem megy el Rómába a pápaválasztásra. Ezzel szemben *Roboz* István, a *Somogy* szerkesztője, aki a hercegprímást balatonfűrédi nyaralása alkalmával meg szokta látogatni, lapjában azt jelenti, hogy *Vaszary* Kolos elmegy Rómába. A *Somogy* közlése így hangzik:

Vaszary Kolos bíbornok hercegprímás — mint előkelő kezéből a hírt veszszük — Rómába utazik az eszében, ha a pápa halála bekövetkeznék. A herceg, habár nem régen lázas állapotban volt s ágyban fektült, ma már egészen jó állapotban van és neki sétáját megteszi palotájának parkjában. A bíboros írásztó útjában *Kohl* Medárd püspök fogja kísérni s rendelkezésére kényelmes külön szalonkocsi áll, melyben kíséretével az örökvárosba megy, hol — állítólag — két hetet fog tölteni.

Olaszország gyászol.

Róma, július 20.

A *Margit* anyakirályné nevenapja alkalmából felvont zászlókat bevonták és a zenekaroknak, melyeknek este kellett volna játszaniuk, lemondottak. A leonini városrészben lévő üzletek, valamint több belvárosi bolt is zárva vannak. A klerikális, valamint a szabadelvű lapok is gyászkeretben jelentek meg. A liberális lapok is mély tisztelettel emlékeznek meg XIII. Leóról és nagy dicsőrérettel adóznak neki. A templomokban kitétek az oltári szentséget.

Ahol a pápa született.

A Lepini hegyek közt szerényen húzódik meg *Carpineti* helyisége. egy kis hegyvidék, gesztenyés- és olajerdőkkel, azok között emelkedik egy dombon a régi, komor *Palazzo Pecci*, XIII. Leo pápa szülőhelye. Abban lakott gróf *Pecci* Lajos ezredes, a család arisztokrata hagyományainak élve, miután a jelen nem engedett meg neki olyan életet, amely a grófi rangnak megfelelt volna.

Az öreg gróf ezredesi címét nem kell komolyan venni. *Aldobrandini Borghese* herceg, a carpinetói vidéknek ura, adományozta azt 1792. szeptember 12-én kelt diplomájával *Pecci* Lajosnak, aki a diploma által parancsnokká lett egy népiekkel csapatnak. *Pecci* Lajost később egyéb címek mellőzésével a nép ezentel ezredesnek nevezte.

Az ezredes elvette a *Prosperi-Euzi* patricius család egyik leányát, Annát. Anna családja épp oly régi tradíciókkal örözt, mint az ezredes: alapítója a híres *Cola Rienzi* volt, a római köztársaságot helyreállítani iparkodó néptribun.

Gróf *Pecci* Lajosnak és nejének hét gyermeke közül *Joachim*, a most elhunyt pápa, volt az utolsószülött. Keresztnevét *Tosi Joachim* anagnini püspöktől, keresztapjától örökölte.

A francia korszak mindenféle utóbjáiból éppen akkor kezdett kiépülni az olasz nemzet, midőn a gyenge testalkat, de rendkívüli tehetségű kis *Joachim*ot szülői a osztonos vidéki városból Rómába hozták, hogy ott a jezsuiták nevelésébe kerüljön.

A szorgalmas kis fiu ott már tizenkét esztendőskorában latin verssel üdvözölte a provinciálist.

Leo pápa már gyermekkorában distichonokat írt s költeményekben rendezes a hangúaitat örökölte meg. Nagybán hozzájárult e poétai foglalkozáshoz az, hogy a kis diák, a vakációt többnyire otthon töltötte. Szomorú szüneteje volt 1842-ben, amikor édesanyja meghalt, s kivánsága szerint szent *Ferenc*-rendi ruházatban a római ferenciek templomába temetkezett.

Joachim tanulmányában keresetlén vigasztalást. Dolgozataival felülmúlta barátait és hexametereivel mindig pályabéreket aratott. Husz éves korában már csaknem készen volt tanulmányával. De a lázas szorgalom, az írászat mellett való éjszakázás teljesen kimerítette, anélkül is gyenge testi erejét.

Midőn a kollégiumban XII. *Leo* pápa üdvözlésére szónokot kerestek, nem találtak különben *Joachim*nál. Teológus korában nyilvános vitáival tűnt föl. Óriási készütsége, előkelő és finom stílusa elragadta a hallgatóságot. Huszonkét esztendőskorában, mikor a teológia doktorává avatták. Ekkor a nemesek egyházi akadémiájába (*accademia ecclesiastica dei nobili*) lépett. A nemesek akadémiáján *Pecci Joachim*, akinek ekkor már fényes jövőt jósoltak, a jogi tudományokat halgatta. Három év múlva már a polgári és egyházi jogból is doktorrá avatták. XVI. *Gergely* pápa a fényes szellemű fiatal tudóst 1847-ben házi prelátussá nevezte ki. Ugyanez évben szenteite fel *Odescachi* Károly kardinális, a pápa helytartója, s *Pecci Joachim* ugyanez év december 31-ikén megdotta első miséjét a Vatikánban. Atyja még megérte fia dicsőségének kezdetét, de már két hónap múlva elhunyt.

Ifjúkori levelei.

XIII. *Leo* ifjúkorából fennmaradtak majdnem összes levelei, amelyek legutolsója éppen abban az évben kelt, amelyben első miséjét mondta. A 229. levél husz év hangulatának és eseményeinek jól tükrö, s egyuttal magában foglalja a fiatal ember jellemrajzát.

Kilenc éves korában írta első levelét, huszonnyolc éves korában a legutolsót, amely a gyűjteményből való. Nincs közöttük egy sem, amelyet nem azzal a kéréssel fejezett volna be, hogy szülei imádkozzanak érte. 1819. karácsonykor ezt írja:

Remélem, hogy nem feledkeztek meg rólam karácsony idején, s imádkozni fogtok a kis Jézushoz, hogy jó és derék embert formáljon belőlem, s hogy nagy hasznot huzzak neveltetésből, amelyben a jó jezsuita atyák részletnek.

1828-ban kelt leveleiből kitűnik, hogy a fiatal diák a legnagyobb buzgalommal tanulmányozza a matematikai tudományokat.

— Tanulmányozom a törvényeket. — Így ír — amelyeket az isteni bölcsesség a fizikai világ terhének előír. A vegytanban a természet jelenségeit figyelem meg. A csillagászatban mértem a bolygók és a nap-test méreteit és megcsodálom nagyságukat és szabályszerű mozgásuk felségét.

Nagyrautó terveinek nyomára akadunk abban a levélben, amelyet pápai házi prelátussá történt ki nevezésekor írt:

— Óh, ha atyám még élne, mint öröndene e hírek! De hagyjuk e szomorú és keserű gondolatokat. Rendkívüli kegy folytán tehát ott állok immáron egy új pályá kezdetén, amelyen minden erőmből azon leszek, hogy megfeleljek családom kivánságainak s mindent előkövessek, hogy néki valamelyes dicsőséget szerezzek.

Sala bíborosnak levelet írt 1838. január 2-án, amelyben érdekesen elmélkedik hivataláról:

Őszintén megvallom önnek, hogy legzszivesebben látnám, ha minden cselekedete-

met a pápi jellegnek megfelelően végezhetném. Azt szeretném, ha a prelátusok jellemadata csöppet sem különböznek az egyszerű pap jellemadatától, mert ez valamennyi közt a legszebb. Igaz ugyan, hogy még a diplomáciai pályán is lehet szolgálni az egyházat, de épp oly igaz, hogy az iijosmi elszórákoztatja az elmét, világi dolgok felé fordítja a gondolkodását. Mindez elterelheti a szívet a pap legmagasabb hivatásától, amely ebbe foglalható össze: szolgáljuk az egyházat és munkálkodjunk Isten nagyobb dicsőségére.

E levelek a nagy pápa lelki kialakulását minden egyébnél élénkebben világítják meg.

Pecci érsek és bíboros.

1838-ban XVI. *Gergely* pápa kinevezte *Pecci Joachim*ot *Benevento* kormányzóknak. *Benevento*, Nápoly mellett, erkölcsileg és anyagilag egészen elzülött hercegség volt, mikor a fiatal prelátus odaérkezett. A pápa helyesen választott, mert *Pecci Joachim* a tartományt három esztendő alatt ismét felvirágoztatta.

1841-ben perugia kormányzó lett. *Perugia* ekkor már tele volt a titkos társulatokkal s a pápa uralma ellen esküdtött ifjú Olaszország jelszavai szállongtak a levegőben. *Pecci* itt is annyira megálította helyét, hogy a pápa 1843-ban belga nunciussá és érsekké nevezte ki.

Belgiumban ez időtájt *I. Lipót*ot az ultramontán törekvések ellen léptették fel. It bizonyította be a fiatal érsek, hogy nemcsak jó politikus, de kitűnő diplomata is, mert tapintatosságával és szelidségével mindenkit meghódított.

Uj fejezet kezdődött *Pecci Joachim* életében, midőn 1845-ben Belgiumból visszahívták Rómába s a pápa kinevezte *Perugia* érsekké. *Pecci Joachim* éppen XVI. *Gergely* pápa halálós ágyához érkezett.

Pecci Joachim az érseki megbéiben hívei jólétének s a jövőnd papok kiképzésének élt. Mint *Aquinói Szent-Tamás* családja, akadémiát szervezett e fiózolás szelleme újáteregetésre.

Az Olaszországban ekkor kitört mozgalmak érzékenyen támadták a pápaságot, s ekkor írta *Pecci* érsek a következőket:

Napjainkban különösen feladata a papnak védeni a megtámadt vallást, a romlásnak indult erkölcsösséget s a félreismert igazságot. Erőfalkent kell ellentálni a betörő tévedések és eretnkségek ellen, amelyek megdöbbentő módon terjeszkednek.

IA. *Fius*, aki a forradalom elől Gaetába menekült, 1853-ban nevezte ki *Pecci* érseket kardinálisnak. A perugia érsek ekkor negyvenhárom éves volt, de a fiatal bíboros csakhamar előkelő helyet vívott ki a pápa tanácsában.

A hatvanas évekkel egész erejével kitört az Olaszország egyesítéséért szervezett diplomáciai és fegyveres mozgalom. A piemonti seregek elfoglalták a pápai állam egy részét s nagyrautó nemzeti terünek egyre szélesebb alapokat vetettek. Kitörő lelkesedés közepette mondták ki az olasz népek a pápai uraság végét s felszólították *Viktor Emánuel*t, hogy a nagyszerű akcióra bon'sa ki a háromszíni lobogót. A Vatikán rémülten hallotta ódon falai közt az új idők csatakiáltását. A pápa az egész papságot mozgósította: a városokban és falvakban a szószékekről prédikáltak a nagy nemzeti eszme ellen, a püspökök pedig pásztorlevelekben tüzeltek a papságot és a hívőket a *Viktor Emánuel* tricolória ellen.

Pecci Joachim perugia érsek ekkor adta ki híres főpásztori levelét a papok világi uralmáról. Nem sokára a kormány által feloszlatott szerzetesrendek ügyében adott ki körlevelet. *Viktor Emánuel* királyhoz pedig emlékiratot intézett a polgári házasság ellen.

Midőn az olasz kormány felhívta a püspököket, fogadják és ismerjék el a bevégzett tényeket, *Pecci* újból feleltemé tiltakozó szavát.

1871. szeptember huszadikán lőtték az első rést Róma bástyáin az olasz nemzeti hadsereg ágyui. Az ostrom csak formai volt, mert a pápa ellentállásáról szó sem lehetett. IX. Pius bezárkózott a Vatikánba és kijelentette, hogy fogoly.

Pecci mélyen leverte ez a nagy esemény. Amennyire tehette tiltakozott ellene, miáltal különösen kegyébe jutott IX. Piusnak, aki kinevezte 1877-ben *camerlengonak*.

A rá követező évben meghalt maga IX. Pius pápa, pápasága harminckettedik évében, 85 éves korában, *Viktor Emánuel* király halála után egy hónappal, február 7-én. De a *grandissimo pontefice*, mint *Pecci* kardinális nevezte, már utódját látta a fényes szellemű *camerlengonban*.

A konklávé.

Nehéz viszonyok közt tilt össze a konklávé, hogy új pápát válasszon. A helyzet, amelyben IX. Pius a pápai hatalmat hagyta, válságos volt. Sok kényes kérdés merült fel, melyek felett határozni kellett,

mielőtt még az új pápa személye szóba kerülhetett volna. A biborosok legnagyobb része úgy vélte a pápa világi hatalmát megőrizhetni, hogy a pápát csak az olasz nemzetiségű biborosok közül akarja választani.

Három nappal IX. Pius halála után Pecci Joachim kardinális a Vatikánba ment lakni s vezér-szerepet játszott a pápaválasztás intézkedéseiben. A Vatikánnak választó célokra való átalakításán ötszáz munkás dolgozott, s falazta az ajtókat és az ablakokat. Minden kardinális három-négy szobát kapott. Maga a szavazás a híres Sixtusi kápolnában történt.

A biborosok február 18-án vonultak a konkla-vába. Magyarországból Simer János hercegprímás és Mihalicz József zágrábi érsek jelent meg.

Negyvenhárom olasz biboros volt mindössze. Az összes pápaválasztó kardinálisok száma hatvanegyet volt. A világ minden részében élő biborosok közül csak hárman maradtak el, azok is súlyos betegség miatt.

Pecci Joachimot az első szavazásra tizenhatan kandidáltak. Másokra héten aul oszlottak meg a szavazatok.

Előzetik az eredménytelen szavazatokat és délután három órakor újra szavaztak. Pecci Joachim kardinális ekkor már megszűnt szavazatot kapni. De még mindig nem mutatkozott abszolút többség. Február 20-ikán harmadszor szavaztak. Ekkor már negyvenhárom volt Pecci pártján.

Megvolt az új pápa. Pecci Joachim azonnal kijelentette, hogy a XIII. Leo nevet veszi fel. Azonnal felöltöztet a pápa ornátusába, fogadta a biborosok hódolását s kiosztotta az első áldást. A római népek a Szent-Péter templom erkélyéről hirdették ki az eredményt és az új pápa nevére megáldotta a népet.

XIII. Leo március 3-án koronázták meg a Sixtusi kápolnában.

Leo XIII. pontifex maximus.

Mikor az első küldöttségek térden állva nyújtották át hódolukat az újonnan felkötött XIII. Leonak, az első, amit nekik az új pápa mondott, az volt, hogy tekintsek őt szabadságától megfosztott fogolyra, aki zentol a keresztény világ köznyáradományából fog élni és látát ki nem teheti a Vatikán palotavárosából.

Ezzel Leo pápa ünnepiesen magáévá tette azt a politikai programot, amelyet elődje, IX. Pius a non possimus szövegbe foglalt.

A világ tehát megtudta, hogy XIII. Leonban intranzigens pápát ésmert meg, aki folytatni fogja a jesusiták láthatatlan fegyverével a harcot, legelsősorban az olasz nemzetállam ellen.

De a világ azt is tudta, még a brüsszeli idők óta, hogy a főpap, aki dísztehonokat ir a napsugárról és az enyhén közelgő halálról, nem ugyanaz a veszedelmes heves, harsnis temperamentum, ami IX. Pius, a dragonyosistiből lett pápa volt. Szinte előre látta mindenki, hogy a Szent Péter trónjára került diplomata az okos sakkozó módjára egyszerű tervekkel s nem öletszerű ki-rohanásokkal fogja a pápai állam birtokáért fel-vett harcot folytatni. Erre vallott az is, hogy az új pápa a diplomáciát egészen Rampolla biborosra, a jesusiták növendékére és bámulojára bízta.

Leo pápa harc és háboru közepette lépett trónra. 1870 óta élethál-harcot vívott a Vatikán Németországgal. Kitért a Kulturkampf, amelyben Bismarck vaskeze dirigálta a német liberálisokat. A kancellár parancsára 1874-ben bezárták 241 papot, 136 katolikus újságíró és 210 világi embert. Az összes papnevelő-intézeteket becsuk-ták. Börtönbe került a poseni és kölni érsek, továbbá a müncheni, paderborni, trieri és gnoseni püspök. Megfosztották hivatalától a boroszlói ér-seket s a limburgi püspököt. Fizetésüket vonták el az ermlandi, a kulmi, a hildesheimi és osna-brücker püspököknek. Az 1875-iki törvény értelmé-ben feloszlatták az összes kolostorokat s ekkor 1811 férfi s 2766 női szerzetes lett hajléktalan.

IX. Pius hagyatéka volt ez a szörnyű harc. Ki tudja, mi lett volna belőle, ha nem hal meg a harsnis egyházfő. XIII. Leo nem fűhata le egyszerűbe a háborut. Folytatnia kellett s folytatta is egészen előre szemellenbe, de okos tervvel, amely már magában rejtette a kibékülés lehetősé-gét. Bismarck engedett, a Vatikán pedig örömmel kürtölte világra, hogy győzött. De annyi bi-zonyos, hogy efféle győzelem nem vágott többé. Azonnal egészen XIII. Leo diplomáciai egyénisége vezet, legalább eleinte. Alkalom kínál-kozott ugyan sokszor Németországban is, másutt is a Kulturkampf felleszítésére, de XIII. Leo okosan kikerülte a végleteket. Harcai a modern államférfiakkal egész más jellegűek lettek. Az egyháztoronét arzenálisából kiválasztotta a kiát-kozáis hangosan durranó, de kevés sebet ejtő agyuját. Papirosáborok voltak ezek, amelyek-től sem a németek, sem az olaszok, sem a spanyolok, sem a franciák, sem a magyarok nem ijedtek meg, bármilyen dörgedelmesen re-pültek feljük Rampolla nyilai. Például Francia-

országban a katonai törvények a klérust hadi-szolgálatra kötelezték. A köztársaság 1885-ben az új választások alkalmával tizenöt egyházmegye papját fosztotta meg fizetésüktől, mert a kormány ellen izgattak. XIII. Leo keresztülvitte, hogy ne váljék nagyobb baj az esetből. A spanyolokat egyházi átokkal sújtotta, de ez is simán rend-ződött el.

II. Sándor orosz cár megöletése után fia, III. Sándor engedékenynek kezdett mutatkozni a szentszékek szemben, mert azt hitte, hogy a katolikus egyház a forradalmi elemek ellen támogatásban részesítheti. XIII. Leo 1882-ben az oroszországi katolikusok jogait is kiküzdötte, mire a száműzött püspököket és plébánosokat visszahívták s az egyházkerületeket visszaállították. 1885-ben az a megítéltetés érte a pápát, hogy Spanyolország és Németország egy vitás kérdésében, amely a Karolina-szigetek körül for-gott, békebírónak választották.

De amily könnyen simított el minden bajta külföldön, épp oly nehéz volt Olaszországgal boldogulnia. Kimondta a non possimus, ami visszavonhatatlan háborut jelentett a királyi Olasz-ország ellen.

Olaszországban a hetvenes és nyolcvanas években a gazdasági nyomor még nem nyomta a hátérbe a garibaldista hagyományokat. 1881 nyarán egészen nyílt háboru tört ki Róma régi és új ura ellen. A rómaiak a szabadságharc tradí-cióit körömszakadtáig védelmezték s a harcban elmentek a végletekig. Julius 15-ikének éjjelén, amidő Pius pápa hült maradványait a Szent Pé-ter templomból a San-Lorenzoba szállították, a nép magával akarta burokolni a koporsót s a Ti-berisre akarta vetni Pius pápa maradványait. A vendéltának az a megdöbbenő esete nagyon támo-gatta a pápának a katolikus világba kiszórt panaszát, hogy nem érzí magát biztonságban Rómában.

Ami napokban lehetett először hallani arról, hogy a pápa el akarja hagyni a Vatikánt és kül-földre köszül. Attól fogva egyre erősebbé vált az antagonizmus a Vatikán és a Kvirinál közt. Az olaszok nagy zajjal megölték a sziciliai vicserye hatszázeves évfordulóját, apoteozissá alakították Garibaldi temetését, nem adták ki az *equator* a pápa által kinevezett püspököknek. Csupa táma-dás, amelyre a Vatikán szépen megirt enciklikák-kal válaszolt. A *Huoniam genus* kezdetű villám-ókat szórt a szabadságharcosok ellen s azokat válo-ságos ürdögként festette le; az egy évvel utóbb, 1885-ben megjelent, *Immortale Dei* kezdetű enciklika pedig középkori skolasztika-okoskodással bizonyít-gatta, hogy a modern jog eszlenen és természet-ellenes és hogy „Isten az emberi nem kormány-zását két hatalomra, az egyházra és a világra bízta s a kettő egyformán felségségt”.

Természetes, hogy olasz részről nem maradt el a reakció. 1886-ban ugyan Crispi némi kísérletet tesz a kibékülésre, de ez esütörtököt mondott. A sziciliai államférfiu új politikába kezd: támogatja az antiklerikális egyesületeket. 1886-ban hangza-nak el *Grimaldi* miniszternek öbös szavai, ame-lyekkel a pápát *nemico eterno*, örök ellenség gyant állítja a nép elé s ugyanaznap küldi Um-berto király Monzából ama híres tavoratot, amely-ben először szerepel a szülő ígévő lett *Roma inamabile*, Róma érinthetetlené. A Vatikán félelem és remény közt ingadozik. Hol Francia-országban bizik, amely a pápát biztatja az olaszok ellenében és felszólítja, köitözék át a gall nemzet családi tűzhelyéhez, majd meg-theológiai fegyverekkel küzd: felszólítja a hi-veket, hogy Crispi ellen imádkozzák a ró-zsalfüzért. Sőt egy ízben apollál a zuávok hősiességére s felszólítja őket, hogy, ha kell, ál-dozzák életüket és véruket a pápáért és az egy-házért. Erre az olasz parlament azzal felel, hogy egy tollvonással felfogja a 22.000 egyházi ada-kozó-egyesület vagyonát világi célokra. A Vati-kánt detektivekkel veszik körül, nehogy a pápa külföldre távozhasson, a népskoláktan *Bozelli* megszünteti a vallástant. A harc 1889-ben éri el heve tetőpontját, amidőn is Julius 9-én leleplezik Róma egyik piacán Giordano Brunónak, az erot-neknek szobrát.

Ekkor egyszerre lelobált a harc tüze. Az olaszokat rosszabodó gazdasági ügyek kezdik érdekelni, a Vatikán harci hajlamait megállásra készíti Leo pápa, mert új és egyszerű koncepciók foglalják el minden érdeklődést. Világpolití-tikát kezd XIII. Leo: *egyesimen akarja az összes keresztény egyházakat*. A jesusiták fanyaran fogad-ták a harciatlan programot. Leonak az volt az eszméje, hogy az angol, német, hollandi, svájci és skandináv protestánsokat visszatérítí a kato-likus egyházba és hasonló mozgalmat indít meg az oroszok és délszlávok, továbbá az örmények és a sziriai és kisázsiai skizmatikusok megtéri-tésére. Oriás feladat, amelybe lángoló hévvel fogott Leo. A hatalmas tervre a konferenciák egész sora üt össze Rómában, eredménye termézetesen kisszerű, mert az ilyen kérdések nem érdeklik többé a világot.

Leo pápa hosszú uralkodása alatt több ju-bileumot üt.

Első jubileumát 1871-ben januárban érte meg mint Perugia negyedszázados érseke.

1887-ben az aranymiséjét ülte meg. Ritka jelentőségű ünnep volt ez is a maga nemében. Kétszázhatvanhárom pápa közül csak tizenötön mondottak aranymisét.

Félszázados püspöki jubileumát 1893-ban ünnepelték meg, szintén világraszóló örömmün-neppel.

1897-ben, gyémántmiséje alkalmából, amely az összes római pápák közül csak háromnak ju-tott osztályrészül, újból egyesültek a világ összes katolikusai XIII. Leo körül.

Az idei tavasszal ünnepelte a katolikus világ huszonegy éves pápai jubileumát, amely al-kalmából a világ minden részéből temérdek aján-déket kapott és ezren meg ezren zarándokoltak az örök városba.

Apróságok.

(A pápa költeményei.)

Nagy örömmel foglalkozott csöndes füres óráiban XIII. Leo a költéssel. Egyforma virtuó-zitással verselt latin s olasz nyelven, versei egy részében a valódi költészet mély melankóliája dereng. Mutatóul ideiktatunk egy szép verset, amely tele van halálsejtelemmel. A pápa eredeti-leg latinul írta meg ezt a költeményt, amely így szól:

Extremum radiat, pallenti involvit umbra
Iam iam sol moriens; nox subit atra, Leo,
Altra tibi, arecent venae, nec vividus humo:
Perfuit; exhausto corpore vita perit.
Mors telum fatide iacit: velamine amicta
Funereo, gelidus contigit osse lapis.
Ast anima anfangens excussis libera vinculis,
Continuo aetheras ardet anhelda plagas;
Huc celerat cursum: longarum haec meta viarum
Excolat o! clemens axia vota Deus!
Oh caelum attingam! supremo munere detur
Divino aeternum lumine et ore flui.
Teque, o Virgo, frui; matrem te parvulus infans
Dilexi, flagrans in sene crevit amor.
Excipe me caelo! caeli de civibus unus,
Auspice te, dicam, praemia tanta tuli.

Ügyanezt gyönyörű kétsoros olasz strófkába is szedte. Ime a pápa fordítása:

La Morte.

Del sol cadente e che si asconde omal
Splendore, Leon, so te, g' ultimi rai;
Nolle riarse vene inaridita
Lenta, lenta si spegne omal la vita.
Vibra morte lo stral, le fredde spoglie
Chiuse in funereo vel, la tomba accoglie;
Ma fuor di sua prigion lo spirito anelo
Ratto dispiaga il vol, ricerca il cielo.
D'aspro lungo cammin questa la meta:
Deh, Signor mio, la sauta voglia acqueta
E' se di tanto, tua merce, son degno
Lo spirito accogli nel beato regno.

Magyarul:

Utolsó sugarának fényében árnyak hanyatlak a nap; Leo, a te éjeled közelelik. Megdermed az erekben a vér és kiszáll az erőtlen testből az élet. A halál elröpti végzetes lövegét és a beburkolt test kökorporóba kerül. A lélek azonban szabadon száll föl és szent vágy siettetí röptét. Irgalmas isten, vezed jó célhoz földi utamat és tevékenységemet. Hadd érjek mennybe. Hadd örvendek neked, oh Szűz, már apró gyermekkoromban is anyámnak neveztelek. Fogadj be, menyh, hadd legyek mennyei lakóvá, és legyek boldog annyi öröm közepette.

Érdekesen írta meg XIII. Leo saját földi pályautását, törekvéseit és elveit a következő latin hexameterekben:

Justitiam colui: certamina longa, labores,
Ludibria, insidias, aspera quaeque tuli.
At fidei vindex non flectar: pro grege Christi
Dulce pati, ipsaque in carcere dulce mori.

Magyarul:

(Egy az igazság, érte vívok: bár hosszú tusákat, Bajt, gunyt, álnok célt tűrve iszom törömt. Amde, a hit védője, megállók: Krisztusi nyájért Édes a seb s diszes a börtöni ravatal is.

(Hosszúéletű pápák.)

A pápák hosszu névsorában igen kevésre akadunk, akik oly magas életkort értek el, amit XIII. Leo. XVI. Gergely 80 éves 8 és hónapos korában halt meg, XII. Gergely, II. Kálixt és XIII. Benedek a 81-ik életévet érték el. VIII. Sándor és VI. Pius 82 éves korukban haltak meg. XIII. Gergely, X. Ince, XIV. Benedek és VII. Pius 83 évet éltek. Nyolcvannégy évet ért el III. Pál. IX. Pius 85 éves lett, ugyszinten X. és XII. Kelemen. XI. Kelemen 92, IV. Pál 93 éves korában halt meg. A leghosszabb életű IX. Gergely volt, aki csaknem százszázötödös korában halt meg.

(XIII. Leo az utódjáról.)

Beszélik, hogy XIII. Leo *Gotti* Girolamo Mária kardinális tréfásan *utódjának* (miosuccessore) szokta nevezni. A pápai udvarnál igen sokan komolyan vették ezt a tréfát és a bitorost már a tiara legbiztosabb jelöltjének tekintették, mint akiben be fog teljesülni Szent-Malachiának az a jóslása, hogy *Lumen in celo* után (XIII. Leo) egy *Ignis ardens* (lángoló tűz) fog következni a pápai széken. *Gotti* kardinális címerében lángoló fátyla van. *Gotti* szerzetesből lett kardinális és most 66 éves. A bitorosi kalapot eleinte vonakodott elfogadni és csak a pápa hosszas rábeszélésének engedett. A bitoros még ma is szerzete szabályai szerint éli; egyedül lakik egy cellában a Forum Trajanumon és kemény fekvőhelyen alszik. A bitoros nagykészségű és mélytudományú pap és rendkívül szilárd jellemű ember. Azt is mondják róla, hogy legkevésbé sem merev intranzigens és mint a római lapok írják, a szent kollégiumnak egy ülésén a Vatikánhoz való közeledését ajánlotta.

(A tizenhárom szám.)

A spanyol királydél 1886-ban, fia születésekor, XIII. Leo pápát kérte fel keresztapának, aki azt örömmel el is vállalta. *XII. Alfonz* király halála után attól tartottak, hogy kitor a forradalom. XIII. Alfonz uralkodását végzetesnek jósolták. Ekor mondta egy spanyol miniszter:

— Ha *XIII. Leo* pápa nagy lehet a tizenhármassal, *XIII. Alfonz* se lesz azért szerencsésen, mert tizenharmadik.

De bizony szerencsétlen lett. Elvesztette koronáját: élet: az Antillákat és a Filippini-szigeteket.

(A pápa és orvosa.)

XIII. Leo, ugy látszik, nem igen bízott orvosa tudományában. Gyakran megcsépett, hogy zsebrovágta *Lapponi* receptjeit, a helyett, hogy megcsináltatná volna azokat; s ha ezt szemrehányták neki, ezeket mondta:

— Ha az Ur magához szólít, úgy ezt az én derék *Lapponi* barátom sem fogja megakadályozni.

(A pápa Mozart és Haydn ellen.)

XIII-ik Leo pápa egy a püspökökhöz intézett enciklikájában az *egyházi zene* is foglalkozott. A pápa kifejtette körlevélben, hogy az egyházi zene újabb időben nagyon világiás, érzi irányba csapott át; a szentatyá ennél fogva arra intette a püspököket, hogy hassanak közre az egyházi zene reformálására olyan irányban, hogy áhítatosabb és komolyabb legyen. A pápa körirat különösen *Mozart* és *Haydn* ellen irányult akiknek szerzeményeit egészen ki akarja zárni az egyházi zene köréből. Nemkülönböztetve ellensége volt a pápa a legtekélyesebb hangszerek egyikének, a hegedűnek, amelyet a templomokból színtelen el akart távolítani. A pápának ez az enciklikája nagy vitákra adott alkalmat a zenei világban.

(A pápa emlékezőtehetsége.)

Sokszor emlegették *XIII. Leo* pápa bízhatatlan emlékezőtehetségét, amely azokra is kiterjed, akikkel csak egyszer érintkezett, és nemesak az előzőkre, hanem a legszerényebb állásban levőkre is. Ime arról egy nagyon jellemző példa: *Richard* bíboros érsek hosszabb utazásából Bómába visszatérve, több ízben audiencián volt a pápánál. Az egyik kiballgatás végén arra kérte a szentatyát, engedné meg, hogy az inasa is megjelenhessék előtte.

— Szívesen, — felelte jószágon a pápa. — Hadd jöjjön az a derék *József*.

— Nem *József*, — viszonzá a bíboros. — *József* beteg.

— Nos, ha nem *József*, úgy hát *Benoit*, — mondá XIII. Leo.

És csakugyan *Benoit* volt. A pápa emlékezett, hogy *Rikárd* érseknek egy *József* és egy *Benoit* nevű inasa van.

(XIII. Leo és a kinematográf.)

Volt idő amikor a pápa naponként tartott értekezletet *Rampollával*. Az utóbbi időben azonban, hogy a pápa bagyományos szilárdasága és jellemereje alább hagyott *Rampolla* ügyesen elérte azt, hogy mindenben saját akaratát érvényesüljön. Így nyáron a kamarilla arra bírta a pápát, hogy *kinematográf* látvéstesse magát. Pedig a pápa annyira irtózkodott minden ilyen profán dologtól, hogy még amatőr-lényképezésnek is megiltotta, hogy a Vatikánba lépjenek. De a kamarilla azt akarta, hogy az amerikaiak a pápa kinematográf-látvésteseit oszadják, s ezért elküldték hozzája a *Banco di Roma* hatalmas igazgatóját, gróf *Soderini* s a pápa unokaöccsét, gróf *Pecci* Camillót. De csak hosszas reábeszélés után engedett a pápa. Kénytelen-kelletlen lement a vatikáni kertekbe s odaállott a lényképező gépe elé. Az amerikai újságok nemsokára rá megemlékeztek arról, hogy a pápa ime Amerikában is

látható. XIII. Leót nagyon bosszantotta a népszerűsítésnek ez a kellemetlen módja.

(A pápa sétéi.)

Az *Italia* című olasz újság *XIII. Leo* pápa sétéiről érdekes részleteket közölt. A pápa reggel hét óra körül — így írta akkor az idézett lap — a trónteremben gyaloghintóra ül. Ilyenkor piros köpenyt és kalapot visel és aranyfogós botra támaszkodik. Kisérete élén alabárdos testőrök vonulnak, utánuk két disztetőr, azután pedig négy udvari inas, akik a gyaloghintót emelik. A pápa mögött a szolgálattelvő komoronyik és a disztetőr parancsnoka halad. A ment a folyosókon gyorsan áthaladva, a kis lépcsőn keresztül siet a kertbe. A szembefüvő tiszték és testőrök katonásan tisztelgnek, a polgári járókelők pedig tétet hájva várnak a pápa áldására. A kert külsőben a pápa leszáll a gyaloghintóról és a komoronyikra és egy testőre támaszkodva, átül a rá várakozó két damasztuzatos nyitott hintóra. Rend szerint rövid ideig kocsikázik, azután gyalog sétál tovább a kertben álló nyári lakig. Itt tölti a napot s este hasonló ceremóniával tér ismét vissza a palotába.

(A pápa az evésről.)

XIII. Leo többnyire csak vallásos tárgyakat kezelt a hexametereiben, azonban fölfedezték egy olyan versét, amelyben az evésről, nevezetesen a falánkságról és egyfélély ételéről mond kritikát, jó tanácsokkal vegyest. A vers költői levél alakjában van írva, amelynek bekezdését itt adjuk eredetiben:

PARCO AC TENVI VICIV CONTENTUS
INGLVVIVM FVGE
AD FABRICIVM RVFVYM
EPISTOLA

Quo victu immunem morbis, et robore vitam
Ducere florentem possis, sermone disertio
Sedulus Hippocratis cutis rigidusque satelles
Haec nuper praecepta bonus tradebat Ofellus;
Multa et de tristi ingluvie gravis ore locutus.
Munditiae imprimis studeas...

Magyarul: Elégedjél meg egyszerű és mértékletes táplálékkal és kerülj a falánkságot. Levél Fabricius Rufushoz.

Ez a cím. A vers rövid fordításban így hangzik:

Milyen tápláléktól lesz az életed minden bajtól ment és erőben virágzó? Ez az a bölcs téma, amelyről Hippokratés szorgalmas tanítványa és e téren a gyakorlatban is kiváló szaktekinélly: *Ofellus* így beszél.

Ofellus szájával azután így beszél a pápa:

Tiszta ételket egyél mindenekelőtt. A bor megörvendeztet az ember lelkét, de csak kis mértékben. A legbecesebb a vizital; könnyű kenyér, csirkehus, marha- és borjúhús erőt adnak a testnek — de semmi módon se feledkezzél meg a főzelékről. A tojásételek közül a lágy tojást ajánlja a legmelegebben a pápa. Az asztal kinészei a méz és a gyümölcs, mondja és ezzel a vegetáriánusoknak bizonyára örömet szerzett. A kávéról úgy nyilatkozik: csépenként szűsözd föl a feketekávéat ajkad hegyével és apránként nyeld le, hogy megörvendeztesd véle gyomrodát. Ezután áttér Ofellus a falánkság ostromására és ugyancsak leszidja a haspókokat s a modern gourmandokat. Azon kezdi, hogy leírja a lucullusi módon földisztított asztalt, azután az étrendekről adja részletesen. Elmondja, hogyan tömik meg gyomrukot a lakmározók, akik ellátásodva dülöngének az ebéd végén, mint matrózok a viharhátnya hajón. Göröcsöket kapnak, tagjaik remegnek, arcuk elszápad — de való a pápa ugyancsak erős színekkel tud festeni. A versét így fejezi be: a meggyőrt test ott áll a maga nagy nyomorúságában. És a falánkság kiöli belőle még a halhatatlan lelket is, az Isten szellemének e magasztos szikráját... Leo pápa ez epizódja annál is érdekesebb, mert ő tudvalevőleg a legegyszerűbb módon étkezik s orvosa is ennek tulajdoniák magos korát s nagy energiáját.

(A pápák halottkéme.)

Nem mindenki ismeri azt a furcsa eljárást, amelyet a pápa elhalálása után a halál tényleges bekövetkezésének bizonyítása alkalmával követnek. A kamarás-bíboros a pápa halottas-ágyához közeledvén, egy kicsi ezüstkalapácsot fog a kezében. Az ágy elé áll s háromszor nevének szólítja az elhunytat; nem azon a néven, melyet mint pápa, hanem melyet mint közönséges halandó viselt s melyet a keresztelésnél kapott. Majd a kalapácsal enyhén homlokát érinti, háromszor egymásután. A némaság, a csend, mely e háromszoros bívást s a három szoros érintést követi, bizonyítéka annak, hogy a pápa nincs már a halandók sorában. Ez alakiság végzetével a bíboros kinyitlakoztat az ott várakozó papság előtt, hogy a pápa immár megszűnt élni.

A napernyős forradalmár.

Budapest, július 20.

(K.) Ha negyvennyolcban esernyők alatt forradalmat csináltak, akkor Makón napernyők alatt csak békét lehetett csinálni. Negyvennyolcban elegendő volt Jókai egyetlen megjegyzése, hogy a nép röstelkedve dugja el az esernyőt; Makón az egész választás-közönség csupa mosolygó Jókai volt, de azért Kossuth Ferenc mégis úgy beszélt, napernyő alatt, kezében legyezővel. S a közönség arra gondolt, hogy mi lett volna, ha Kossuth véletlenül mégis a harc folytatására szánja el magát s Justh kíséretében nem békét, hanem háborút hirdetni jön Makóra? Akkor napernyő alól és legyezővel kellett volna forradalmat csinálnia. Egy napernyős és legyezős forradalmár! Egy Kossuth, aki fel akarja tüzezni a népet s azoközben paraplával és legyezővel védekezik a tüzelő nap ellen! Egy történelmi jelenet napernyő alatt, legyezővel! Már bizonyos, hogy tisztára neveltséges lett volna, ha Kossuth Makón forradalmat akar csinálni. Neki békét kellett hirdetnie. Esernyő: a forradalom — napernyő: a béke. Vegyük elő mindnyáján a napernyőinket! S ne feledkezzünk meg a legyezőkről sem. Béke velünk!

Ha napernyőt lehetne szegezni a nép perzselő indulatának s legyezővel el lehetne kergetni az őszinté megjegyzések kellemetlen leveit! De a makói nép, akármilyen józan és higgadt gondolkodású, nem respektálta a napernyőt s nem tett lakatot a szájára. Hiába hangzott a napernyő alól szentimentálisan, hogy a harciasak „félrelékték öreg vezérüket, aki őket annyi diadalra vezette”, a makóiak csudálkozva tapasztalták, hogy csöppet sincsenek meghatva, sőt veszedelmes ingert éreznek, hogy legalább is mosolyogjanak a napernyős forradalmáron. Olyanok is akadtak, akik egész tiszteletlenül szólalt fel édesapánk fiához: „zsvivó Kossuthovics!” És botokra meg csendőrfegyverekre volt szükség, hogy ezeket a kellemetlen megjegyzéseket a megjegyzőkkel együtt ellegyezzék. Közönséges legyező ekkora legyekkel szemben nem volt elégséges védelem. De hát szerencsére, nemcsak a kiránduló forradalmárnak, hanem a jó adminisztrációnak is vannak napernyői és legyezői. A nép perzselő indulatát s haragos kitéréseit sikerült a szuronyernyővel úgy felfogni, hogy Kossuth Ferenc legalább nyugodtan kiönthette keserveit. Nem voltak új könnyei, de a régiék jól el voltak téve s Makón — eltekintve az eltekintendőtől — még használhatóknak bizonyultak. Ha a magyar parlament és a függetlenségi párt értekezletei lelketlenül elzárkózott a könnyek elől, a makói közvélemény — különösen a csendőrfedezet hatása alatt — emberségesebbnek mutatkozott. A háziarát gondoskodott róla, hogy mikor a hitves könnyek között erősíti a maga hűségét, a férj ne merje magát megcsaltnak érezni. A makói férj tehát a csendőrfőkre nézett és kiadta írásban, hogy ő nincsen megcsalva. Egy pár hitetlen Tamásnak ugyan bevették a fejét, egy szerencsétlen fráter pedig az erős argumentumoktól fűbe harapott, de mindegy. A nagy rehabilitáció megtörtént. Madame, vegye a napernyőjét és a legyezőjét — kegyeskedjék visszatérni a társaságba!

Ideháza nagy felfordulás van s őszintén szólván, már nem elsőrangú fontosságú kérdés, hogy kegyed rehabilitálva van-e, vagy sem. Sokkal nagyobb kérdések várnak válaszra. De ha letette napernyőjét és legyezőjét, mégis jó volna, ha a publikum kíváncsisága szempontjából megmagyarázna valamit. Micsoda ráció volt abban, hogy lement Makóra? Ha lement Justh Gyula, az érthető. Justh Gyula kezdetül fogva az adott szó szentségén lovagolt és egy pillanatra sem ismerte el, hogy a további harc jogosult is lehet, eredményre is vezethet. Justh nem kívánt sok szerencsét a harci pártnak. Amit ő kívánt, az valószínűleg káromkodásszámba menne. Ha tehát ő lement a kerületébe, hogy beszámolván, föl-

mentést kérjen választóitól, azt meg lehet érteni. Valamint az is érthető, hogy segítségül hívta a Kossuth-név varázsát, mely nélkül kevés jót volt oka remélni. De miért ment le Kossuth Ferenc? Ő, aki azt mondta, hogy nem helyesli ugyan a harc folytatását, de sikert kíván hozzá és szerencsét; ő, aki nem mondott le a pártelnökségről, csak ideiglenesen állt ki az utólról, hogy a felelősség is, az érdem is a tátrabbaké legyen; ő, aki nagyon helyesen azt hirdette, hogy a függetlenségi párt elnöke csak boldognak vallhatja magát, ha katonái többet akarnak és többet mernek a nemzet érdekében: — micsoda jövedelme és okon, de különösen micsoda erkölcsi alapon ment ő le Makóra, hogy az egyik álláspont mellett s a másik ellen demonstráljon? Ha komolyan érezte, hogy nagy idők küszöbén áldozatot kell hoznia a veszélyeztetett pártegység érdekében, akkor miért veszi nyakába az országot demonstráció és hangulatsínálás okáért? Ha megvívja a harcot a párt keretében: vagy győz, vagy bukik álláspontjával, de ott legrosszabb esetben is csak a párt egysége bomlik meg. Kossuth azonban kimegy az országba s az egész függetlenségi táborot bomlasztja szét. A szobát kímélte s az egész házat hajlandó felgyújtani. Hogy ebben van-e ráció és lojalitás, azt igazán jó volna megmagyaráznia.

Amint Kossuth Ferenc a harci párt-nak ígért: az is adott szó. Azt ígérte, hogy átengedi neki a tért és szerencsét kíván hazafias vállalkozásához. Nos — az adott szó akkor is szent, ha a másik fél megtartja a szavát. Mert ha fájdalmasan esik Kossuth Ferencnek, hogy nem válthatja be szavát a miniszterelnökkel szemben, aki azóta még mindig magyarázza a maga szavait, akkor sokkal szerencsésebb helyzetben van, mikor a saját elvárásaival szemben kellene szavának állnia. Mert ezek ugyancsak cselekednek, amint kezdettől fogva mondták. Harcot ígértek és harcolnak. Ha Kossuth Ferenc mégis nyakába veszi az országot és harcot indít, nem a horvát jövővény, hanem a saját harcoló testvérei ellen — akkor jó lesz azzal az eshetőséggel számolnia, hogy mint a pártban, az országban is alulmarad. Az pedig már nem csak az ő privát baja lesz. A szónoki napernyőjén kívül van neki egy történelmi napernyője is: az egyik napernyő neveltségessé teheti őt, a másikat azonban nem engedjük neveltségessé tenni. Arra a történelmi napernyőre szükség van, az nem a legyezős forradalmár saját külön ereklyéje. . .

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, július 20.

A vitarendezőök ma megszapordtak Kubik Bélával s az obstrukció ma sokkal feszlenebb és őszintébb volt, mint eddig. Ebben a kánikulai forróságban nem szónokoltak sokat, hanem kihasználták bőségesen a határozatképtelenséget. És volt mit kihasználni, mert kétszer is meg kellett olvasni a jelenlevőket, névsort is kellett olvasni, míg nagynehezen összedoboltak annyi kormány-párti honatyát, amennyi elég volt arra, hogy szavazhassanak és leszavazzák Olay Lajosnak többé már nem szokatlan indítványát. (A kérvényről, amelyet az osztályokhoz is át kell tenni.)

Ekkorra már körülbelül dél lett és a hátralevő időből is lecsipett még egy csipetot Lendl Adolf, aki személyes kérdés címén szólalt fel, és a végén Kubik Béla, aki Tomasics horvát miniszter ellen tett összeférhetlenségi bejelentést, azon a címen, hogy nem mondott le a mandátumáról, mikor miniszter lett.

A napirendre így kevés idő maradt és ezt az időt könnyen kibeszélhette még Pap Zoltán is.

A képviselőház ülése július 20-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Gróf Apponyi Albert elnök az ülést megnyitván, felolvasták és hitelesített a múlt ülés jegyzőkönyvét. Bemutatta Debreczen város közönségének feliratát a

vidéki városok kölesönkötvényeinek adómentessége iránt. Javasolja, hogy a kérvényt adják ki a kérvényi bizottságnak.

Olay Lajos: Kéri az ügyet az osztályokhoz utasítani. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Felfogásra szentelt Olay indítványa nem tehető meg a házszabályok szerint. (Helyeslés a jobb-oldalon.)

Olay Lajos: A házszabályok rendelkezése szerint az ügyeket az osztályokhoz lehet utasítani.

Elnök: A házszabályok a kérvényeket egyenesen a kérvényi bizottsághoz utasítandóknak mondják ki.

Olay Lajos: Nem nyugszik meg az elnök értelmezésében, kéri a Házat, hogy határozzon.

Elnök: Ugyan kérsz precedensnek tartja, hogy a házszabályok értelmezése a Ház határozata provokáltassék, de azért megkérdi a Házat.

Pap Zoltán: Nem határozatképes a Ház. Felkiáltások a jobb-oldalon: Ezt mindjárt gondoltuk!

Kubik Béla: Hát jól gondoltátok. (Derültség.) Felkiáltások a jobb-oldalon: Katalógust!

Kubik Béla: Csak tessék! Nagyon jó lesz!

Elnök: Elrendeli a Ház határozatképességének megállapítását.

Szöts Pál és Endrey Gyula jegyzők megszámolják a képviselőket.

Elnök: Jelenti, hogy csak 79 képviselő van jelen. Tehát a Ház nem határozatképes, a házszabályok értelmében az ülést egy negyedóra felülgesszük.

Szűnet után:

Elnök: Ugy látja, hogy a Ház már határozatképes.

Kubik Béla: Amint ő látja, a Ház most sem határozatképes. Kéri ennek a konstatacióját.

Elnök: Elrendeli a képviselők megszámolását. Dedovics György és Endrey Gyula jegyzők megszámolják a képviselőket.

Elnök: Jelenti, hogy 88 képviselő van jelen. A Ház tehát nem határozatképes. A házszabályok értelmében elrendeli a névsorolvasást. (Helyeslés.) Megjegyzi, hogy meg fog állapítani hogy kik vannak engedélyvel távol a Házról, mert ezekre a távollét nem jár semmi következménnyel. Ezeknek a névsorát holnap a Ház elé terjesztendő jelentésében fogja bejelenteni.

Dedovics György és Endrey Gyula jegyzők olvassák a képviselők névsorát.

Kubik Béla: Kéri, hogy a távollévők is felolvassanak, mert ilyen volt a gyakorlat. (Ellentmondások a jobb-oldalon.)

Elnök: Az állandó gyakorlat szerint ezt a házszabályok nem kívánják. Akik nem voltak jelen, azok jelentkezhetnek. Jelenti, hogy szűzüzenei képviselő volt jelen. Felteszi a házszabályok magyarajza fellett a kérdést.

A Ház többsége magáévá teszi az elnök magyarázását.

Elnök: Ezek szerint Olay indítványát szavazás alá bocsátani feleslegesnek tartja. Jelenti, hogy napirend előtt személyes kérdésben Lendl Adolf kért szót.

Lendl Adolf: Szombati interpellációja alkalmával Daniel elnök figyelmeztette őt, hogy csak akkor léphet ilyen vádakkal elő, ha bizonyítani tudja és hogy egy vármegye egész tisztikarát pellengére állítani így nem lehet. (Felkiáltások a baloldalon: Ehhez nincs joga.) Ezt a második figyelmeztetést nem hallotta és csak az éresítőtől olvasta. Megjegyzi, hogy ő nem az egész tisztikart vádolja, mert igen tisztelgés, kifogástalan hivatalnokokat is ismer ő a vármegyében. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Következik a napirend: a miniszterelnök programja felett megindult vita folytatása.

(A miniszterelnök programja.)

Pap Zoltán: Helyesli Kossuth Ferenc állásfoglalását. Kossuth felvetette volna a pártban a bizalmi kérdést, de nem tette azért, mert a pártot szétrobbanítani nem akarta. A magyarság szuverenitását folyton arculcsapkodják és ezzel még elvesztik azt az önállóságunkat is, amellyel bírnak. Nem érnek semmit sem az experimentálások, a cselekvés terére kell már lépni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ausztriában is tudják hogy Magyarország a teljes parlamentaris kormányzathoz el nem jutott, és hátráltatni akarják a mi kitéjedésünket. Ne álljon hát a többség is az ilyen föltetés melé, hanem álljon a nemzet jogainak védelmére és segítsen a békét, a rendet megteremtetni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) A miniszterelnök Széll politikáját akarja folytatni. De a miniszterelnök programja különbözik is a Széll Kálmánétól és ha az obstrukció nem lett volna, már ez maga megteremtette volna a leghevesebb obstrukciót. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Széll ugyan üszteségesen kormányzott, de a régi rendszer, úgy látszik, még most sem halt meg, csak alszik. A miniszterelnökről azt hallja, hogy erélyes ember. Erényessé ezt az erélyességét ne ellenük, a nemzeti érzés istápolói ellen, hanem a közigazgatási visszafelé és a nemzeti kérdések megoldására fordítsa. Kifogásolja, hogy Horvátországban a zagrabi ügyvezetéséről levették a magyar felirat. Kijelenti, hogy ő Kossuth Ferenc állásfoglalását helyesli és helyesli ma is. Hogy mégsem követi őt a harcoló való elállásban, annak az az oka, hogy azt tartja, jöhet idő, mikor, lehet szükség minden parlament erőre, az ő csekélységére is. Ha vezérei által a bannak adott szó és a választóknak adott szava között kell választani, akkor az utóbbit választja. (Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.) Nem akarja vezetői eljárását bírálni, de ő a nemzeti kívánságok teljesítésére biztosított kért volna, nem lehetett volna gyengébb ellenléki politikus, mint Wekerle Sándor. A szabadelpárttal foglalkozva, figyelmezteti a miniszterelnököt arra, hogy a szabad-

elpárt tapsai buktatták meg Széll Kálmánt is, mert azok őszinteségében bíztak.

Molnár Jenő: Felvezették!

Pap Zoltán: A miniszterelnök az ellenzék kiirtásával nem fog célt érni, mert újult erővel állnak helyre a mai állapotok. Bánffy is az agyonvert ellenzék buktatta meg. Az ellenzék akciója fölébresztette a nemzeti szellemet és ezt már fegyverrel, szorongóval nem lehet eloltani. Miért kezdjen az ellenzék őszel újabb obstrukciót? Most kell biztosított adni a nemzeti követelések teljesítésére. A bécsi kéz működtetését látja a Koerber-féle manifesztumban. Hogy Koerber álláspontra diadalmaskodott a királynál, azt látja abból is, hogy a miniszterelnök Bécsben fogalmazott beszédét mondott a véderbizottságnak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Szűnetet kér.

Elnök: Az ülést öt percre föllüggesztik.

Szűnet után:

Pap Zoltán: A klotürre, éppen mint az erőszakra és a zsarnokságra nézve, az a véleményem, hogy azt csak ott lehet alkalmazni, ahol azt elűrik. Az ultima ratiótól sem fél, mert a trón legerősebb támasza éppen a nép szeretete. Kéri a miniszterelnököt hogy Széll Kálmán jelszavát meg fogja-e tartani? E jelszavak már bent vannak a levegőben és a tisztulási folyamat nem tűr szűnetelést, ezért azt elvtartani kell. Hisz a miniszterelnök kijelentésében, hogy békét akar és nem hisz az erőszak politikájában s a klotürben, mert ennek ellentétlenének ők és a tulsó oldal is. Nem tartozik azok közé, akik a miniszterelnöknek minden áron a fejét akarják. Azt tudja, hogy a korona mellett is szükség van az őszinteségre.

Lovász Márton: Ez is hozzá tartozik a hüszeghez!

Pap Zoltán: A miniszterelnöktől többet vár, mint bárkitől, mert azt hiszi, tekintetbe fogja venni az ország hangulatát. Erre ugyan a múltja nem alkalmas, de erkölcsi szempontokat is tekintetbe kell venni a bíraltal.

Horváth Gyula: Tetszik a miniszterelnöknek, hogy a háta megett annyi rossz viccet mondanak. Mindig beszélgetnek. (Mozgás a jobb-oldalon.)

Pap Zoltán: Különböző felfogás szerint Kossuth Ferencnek kellett volna miniszterelnökké lennie, mert az ő politikája arattott diadalt. (Ellentmondások a jobb-oldalon.) Felkiáltások: Hát akkor miért obstruál?

Lovász Márton: Ő nem obstruál!

Kubik Béla: Csak egy beszéljen, mert úgy nem értjük. (Derültség.)

Pap Zoltán: A miniszterelnöknek megvannak az eszközei, hogy az ország végre betöltesse történelmi hivatását. Hatalmazati javaslatot nyújt be, hogy a Ház usaitja a kormányt, hogy törvényjavaslatot nyújtson be 45 óra alatt arról, hogy a hadseregben a magyar vezényelvvel, magyar zászló és jelvények záros határidő alatt behozassanak. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Kéri a jobboldalt, hogy helyesnek találja e ezt a hatalmazati javaslatot?

Boncz Miklós: Nem helyes. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Pap Zoltán: Akkor nem is fogják a közbeszóló képviselőt többé megválasztani. (Felkiáltások a jobb-oldalon: A tartalma helyes, csak a formája nem! Zaj a szélsőbaloldalon.) Azzal végzi beszédét, hogy adja vissza a miniszterelnök a függetlenségi párttól kapott előleget. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

(Tomasics összeférhetlensége.)

Kubik Béla: Tomasics miniszter ma képviselőképpen szólított fel. Ezen megütközök, mert az összeférhetlenségi törvény értelmében, ha valaki állami hivatalt nyert, tartozik lemondani mandátumáról. Tomasicsnak tehát vissza kellett volna adnia a horvát tarományületsőt kapott megbízatását.

Josipovics Imre: Tessék az utolsó szakaszt elolvasni.

Kubik Béla: Felolvassa ezt a szakaszt, amely szerint ez az intézkedés a horvát képviselők viszonyára nem vonatkozik. (Derültség a jobb-oldalon.) Nem érti ezt a derültséget, ő eloldatta saját meggyőződését, egy összeférhetlenségi esetet jelent be a Háznak. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az összeférhetlenségi bejelentés kiadatik az összeférhetlenségi bizottságnak. Megalapítja a holnapi ülés napirendjét s az ülést háromnegyed két órakor bezárja.

BELFÖLD

A helyzet. A képviselőház folyosóján a gróf Apponyi Albert bejelentett beszéde volt az érdeklődés legfőbb tárgya. A Ház elnökének eddigi tétovázása miatt még mindig kétségben voltak az emberek eleinte, hogy csakugyan megtörténik-e holnap a nagy esemény, amelyet olyan régen és annyiszor vártak hasztalan. De most végre minden kétség eloszlott. A mai ülés előtt gróf Apponyi Albert a folyosón félrehívta a gyorsíróda főnökét s vele megbeszélte holnapi beszédének a gyorsíródat illető részét. E megbeszélés nyomán rögtön híre terjedt, hogy Apponyi holnap okvetlenül beszél, mire több függetlenségi képviselő és hírlapíró közfelfogta Apponyit s tőle magától kért felvilágosítást a híre vonatkozólag. Az elnök így felelt:

— Holnap okvetlenül beszélek. Mindjárt az ülés elején, háromnegyed tizenegy órakor kezdem

s valószínűleg tizenkettőig, negyedegyet fogok beszélni.

A függetlenségi megkérdés, hogy mit fog beszélni. Erre Apponyi ezt mondotta:

— Ne várjatok tőlem különösét. Ha megdölgődjátok helyzetemet az eseményekkel szemben, be fogjátok látni, hogy rendkívüli dolgokat nem mondhatok. A lelkekre fogok beszélni s hivatkozni fogok minden érzésre, ami bennünk közös. Hogy lesz-e hatása, nem tudom.

Egy képviselő erre ezt jegyezte meg:

— E szerint kérsz tőlünk valamit. Mit adsz? Apponyi erre így felelt:

— En nem adhatok semmit. Ennekem nincs mit adnom.

Apponyi beszédére az ellenzék nyomban válaszolni fog. A vitarendező úgy tervezik, hogy *Vázsonyi* Vilmost küldik tüzebe a Ház elnöke után. Lehet azonban, hogy a miniszterelnök fog közvetlenül Apponyi után felszólalni.

A függetlenségi harci pártjához ma ismét két képviselő csatlakozott. Az egyik *Pap* Zoltán, aki a kerületben megnyilvánuló hangulat befolyás alá lépett a harcolók közé s ma már ki is beszélte az ülést. A másik *Makkai* Zsigmond, aki néhány napig otthon volt a kerületben, de ma feljött és kijelentette, hogy választói tudni sem akarnak a leszerelésről, hát ő is belép a harci pártba. Belépését tudatta a hírlapokkal is és külön megkérte őket, hogy írják ki a lapokba, hadd tudják meg a választói, milyen engedelmessé a követjük.

*

Éjjel jelenti a *Budapesti Tudósító*: Gróf *Apponyi* Albert, a képviselőház elnöke, holnapra jelzett beszédét a pápa elhunytá következtében csak holnapután, szerdán fogja megtartani. A képviselőház holnap ülésén gróf *Apponyi* Albert arra fog szoritkozni, hogy a szentatyának megemlékezést szenteljen. Előreláthatólag azután az ülésnek a gyász jelölő felhüggesztése fog javaslatba hozni.

Az új katonai büntető-perrendtartás. A *Földművelésügyi* miniszter jelenti: Az igazságügyminiszterben már elkészültek az új katonai büntető-perrendtartásról szóló javaslat munkálatai. Az egész munkálat le van már fordítva magyarra. Az új katonai büntető-eljárásról szóló törvényjavaslat némileg a négy év előtti német katonai büntető-törvénykönyv nyomán készült, de annál a modern judikatura szempontjából liberálisabb. Tág tért enged az új büntető-törvényjavaslat a védelemnek. A munkát legnagyobb részt *Faltinger* őrnagy-hadbíró készítette, aki magyar ember. Az új katonai büntető-eljárásból kiülőclag több százzal szaporítani kell a hadbírók számát.

Szatmári Mór beszámolója. *Szatmári* Mór, a margittai kerület országgyűlési képviselője vasárnap tartotta beszámolóját a kerület központján, Margittán, hozzá ez alkalomra a kerület összes közsegeiből nagy számmal jöttek össze a választók. *Szatmári* délelőtt 11 órakor érkezett meg a vonaton. Nagy néptömeg várta.

Szilágyi Keve főbírókos intézett hozzá üdvözlő beszédet, mire *Szatmári* röviden válaszolt s ezután hosszú kocsisor és nagy néptömeg kísérete be a képviselő a városba. A menet élén a városi tüzoltózenekar járszott. Dében *Farkas* György pártelnök házána ebéd volt, melyen a képviselőn kívül több tekintélyes pártmber volt részt. Délután 5 órakor volt a népgyűlés a Margit-téren. Ott *Farkas* György pártelnök üdvözölte *Szatmári*-t, felkérve, hogy mondja el beszámolóját. *Szatmári* hosszabb beszédet mondott, melyet mindvégig nagy lelkesedéssel zúgó éljenzések között hallgattak a polgárság. *Szatmári* ismertette a politikai helyzetét s ebben a függetlenségi párt mostani harciát, melynek egyik mozgató rugója az új kormány-elnök iránt érzett mélyseges bizalmatlanság. Hangsúlyozta, hogy a függetlenségi párt egységét csak látszólag zavarja meg az obstrukció, mert elvek dolgában a párt teljesen egységes. Nagy melegséggel beszélt *Kossuth* Ferencről s érdeméről, kifejezte azt a reményességét, hogy az egységes függetlenségi párt nemcsak megint a vezér vezetése alatt mehet a harcra. A választók nevében ezután *Farkas* György adott kifejezést a képviselő iránt való törhetetlen bizalomnak és annak a reményességnek, hogy a függetlenségi párt hazafias küzdelmét siker fogja koronázni.

Népgyűlés Dunapatajon. A dunapataji választókerület vasárnap igen látogatott népgyűlést tartott a választókerület székhelyén, Dunapatajon, melyen az egész kerület pártállásra való tekintet nélkül képviseltette magát. Az ezrekre menő közönség *Balla* Árpád ev. ref. lelkes ajánlatára a népgyűlés elnökévé *Panka* Pált választotta meg.

Dr. *Valkányi* Lajos ügyvéd ismertette az ország- és az országgyűlés pártjainak helyzetét és állás-

foglalását és felhívta az országgyűlést közönséget, hogy üdvözöljék a haza javáért küzdőket, biztosítsák őket további szereplésükre és támogassák őket. Ezután a népgyűlés elnöke felolvasta *Krasznay* Ferenc országgyűlési képviselőnek levelét, melylyel a mai népgyűlést üdvözli és választót arról biztosítja, hogy állásfoglalása az övével teljesen azonos és hogy a függetlenségi párt — melynek közelmében ő élénk részt követel magának — a további harcot folytatni fogja. A népgyűlés határozatát ma egy küldöttség hozta fel Budapestre *Krasznay* Ferenc országgyűlési képviselőnek, aki azt a párt elnöksége elé terjeszti. A népgyűlés határozata kimondja: 1. Hogy a magyar államnak a hadseregben való elismerésért megindított parlamenti harcot helyesli. 2. A nemzeti jogok kivívására a mai viszonyok között ezt tartja egyedül alkalmas eszköznek. 3. A küzdelemnek a nemzeti jogoknak a kormány részéről való elismerés nélküli abbahagyását helyteleníti. 4. A nemzet elölvételhetlen jogaiért küzdőket ragaszkodásáról biztosítja.

KÜLFÖLD

A spanyol kormányváltóság. Hathónapi kormányzás után *Silvea*. Spanyolország miniszter-elnöke megvakolt és új embereknek volt kénytelen átengedni a teret. Minisztériuma kizárólag a konzervatív párt tagjaiból alakult. Azt remélték, hogy a kormány egységes jellege biztosítani fogja az ország rendezett viszonyait. A kísérlet meghiúsult. Az új kabinetben meghasonlások törtek ki, amelyek állandóan veszélyeztetették a fennállását, azok közül *Silvea* annak nem sikerült megoldani a parlamenti válságot sem, amely a republikánusok választási győzelmét folytán még bizonyultabbá vált. Amikor a király néhány hét előtt egy új tengerészeti törvényjavaslatot terjesztett be, amelyben 700—800 millió pezétát kér, a képviselőház baloldali obstrukciót indított, amelyet *Villaverde* házelnök is nyíltan támogatott. *Silvea* helyzete ezzel tarthatatanná lett, már azért is, mert kabinetjének egyik tagja, *Maura* belügyminiszter az ellenzékkel rokonszenvezett. A király ennek folytán követelte *Maura* elbocsátását, utalván arra, hogy nem engedheti, hogy *Maura* vezesse az észre kitzűzött közönségutáni választásokat, mert akkor félni lehet a republikánusok újabb győzelméről. *Silvea* tegnap benyújtotta a királynak az összminisztérium lemondását, miután előzőleg a törvényhozás két házában jelentést tett a válságról. *Silvea* a király újra felkérte a kabinetalakításra, de *Silvea* nem fogadta el a megbízást és mivel a korona felszólítására *Villaverde* vállalkozott a kabinetalakításra ma már végképp megalakult az új kormány. Az új minisztereket letették az esküt.

Madrid, július 20.

Az új minisztérium végleg következőképpen alakult meg: miniszterelnök *Villaverde*, külügy gróf *San Bernardo*, igazságügy *Santos Guzman*, hadügy *Martini* tábornok, tengerészetügy *Cobyan*, pénzügy *Besada*, belügy *Garzia* Alex, közoktatásügy *Bugalla*, földművelésügy *Gasset*.

HIREK

És szóltak a harangok...

A szentatyá lelke elszállt. Hosszan bucsuzott a földi világtól s már-már gyökeret vert a remény a szivekben, hogy az Ur kegyelme megnyújtotta élete szívós fonalát, amikor megszakadt mégis a bálmulatos életéről.

A szentatyá lelke elszállt. És megszóltak Róma harangjai. Egy nagy zengés lett az örök város. Zugott a harang a nagy halott felé a Tiberis mindkét partjáról s a hívők százezreinek imára nyílt az ajka. Es aztán utra kelt a hír. Nem csupán a sajtóhírszolgálat megszokott eszközeivel, amelyek egyképpen szétvetik a világba a kis és nagy szegélyeket. De utrakelt a hír egy rendkívüli hálózaton is, amely csakis ilyen alkalommal, csakis akkor alakul ki, amikor a Vatikán magasságos ura hunyja le örök álmra a szemét.

Elrepült a hír a halottaság mellől mindenfelé a világon a katolikus egyház kiterjedt szervezetének első főállomásaiból, — az érsekségekhez. Onnan szétágazva folytatta útját a püspökségekhez, azok tovább adták a hatáskörükbe tartozó plébániáknak. És ma este hét és nyolc óra között nem volt a föld kerekén egyetlen kis falu sem, amelynek katolikus papja van, ahol ne tudták volna már, hogy XIII. Leo bevezerte az ő földi létét.

Terjedt Róma városából a hír hőmpö-

lyöve szerze-széllel s vele együtt áradt a harang-zugás milliányi torony irányában. Az alkony alig borult estévé, már szóltak, zengtek a harangok a szentatyá égbé felé szálló lelkeért, városok, falvak, erdők, mezők felett. Grandiózus egy kiharangozás volt!..!

Budapest, július 20.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Július 15-ikén új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul kövessék tovább.

— József főherceg szemléje. *Temesvárról* táv-írálozzák: *József* főherceg ma déli 1 órakor érkezett *Temesvárra*. A pályaudvaron *Schweitzer* hadtestparancsnok fogadta a főherceget, aki egyórai pihenés után *Buziára* utazott az ott gyakorlatozó honvédezek szemléjére.

— *Kossuth-sz. bor* Almáin. *Almádíró*l írják lapunknak, hogy az almádi *Kossuth-sz. bor* bizottság dr. *Óvári* Ferenc országgyűlési képviselő elnöksével legutóbb tartó ülésén megválasztotta *Holl* Barnabás 3000 koronás *Kossuth-sz. bor* s megrendelte a szobortalapzatot 240 centiméter magas almádi 23-es kőből. A szobor leleplezési ünnepély augusztus 28-án, vasárnap lesz, amely alkalommal *Eötvös* Károly országgyűlési képviselő fogja az ünnepi beszédet mondani. *Kossuth* Ferenc a szoborleleplezési ünnepélyen való személyes megjelenését megígérte. A Balatonvidék s Veszprémmegye hazafias közönségének tömeges részvétele már most is bizonyos.

— Az orleansi herceg névjegyje. Hiába, a trónpretendenseknek, addig, amíg csak messziről pillantanak a trónjuk felé, nem egészen győngy az életük, annak az országnak hivatalos része legalább, amelynek a koronájára vágyakoznak, kurtán-furcsán szokott velük élni. Az orleansi herceg tapasztalhatta ezt legutóbb, amint azt a *Fabris* a herceg új környezetéből kapott információk alapján írja meg. Mikor az orleansi herceg a *Maroussia* yachtján az Arany-sz. öbölbe érkezett, látogatást tett a francia nagykövetségben és beküldötte névjegyét *Constans* nagykövetnek, aki azonban visszaküldte a névjegyét a trónpretendensnek avval az üzenettel, hogy annak az unak se ma, sem pedig egyébkör nem áll rendelkezésére. A Patrie azt hiszi, hogy a monarchisták fontos lépésre készülnek. A herceg jelenleg *Marionbadban* tartózkodik, hogy az ottani kurának segítségével megsoványodjék.

— Francia-kinai egyetem. Pár szóból az az érdekes hír érkezik, hogy *Dubié* francia képviselő igen nagy buzgósággal lépett sorompóba egy francia-kinai egyetemért, tudniillik olyan francia-kinai egyetemért, amelyet Kínában állítanak fel és pedig *Cseung-tu-tuban*, Szecsuan tartomány fővárosában, amelynek népe háromszázezer felekből áll, s a város különben igen gazdag. Efféle törekvések, hogy Kínában modern tudomány és kultura fejlődjék, mai államok részéről is túrlétek már. Így az Egyesült Államok is tanítatott több kínai ifjút amerikai egyetemeken, de hogy valamilyen idegen állam azon áradozott volna, hogy más országban a maga védnöksége alatt főiskolát állítson, ez új dolog. Kína hír szerint jóindulattal fogadná ennek az egyetemnek a megalapítását, mert ebben az esetben egyetlen polgárainak nem kell majd a messze külföldre járniok egyetemekre, ahonnan többnyire revolucionárius eszmékkel telve térnek haza. Francia gyarmati körökben is kedvezően fogadják a tervet, mert megvalósulásától a francia befolyásnak megerősödését várják Kínában.

— A klinika vakációja. Az egyetem sebészeti, belgyógyászati és szülészeti klinikáin most folynak a rendes tartározási és tisztogatási munkálatok. A tartározási és tisztogatással a jövő hó 15-én készülnek el, amikor is megkezdődnek a betegfelvételek. A klinikák vezetői ez uton is tudatják az érdekelteket, hogy beteg most csak igen fontos és sürgős esetekben vesznek fel, amennyiben mindenütt csak 1—2 kórterem áll rendelkezésére.

— Gróf *Zichy* Hermann halála. *Vörösbény* veszprémmegyei közönségből jelenti, hogy ott tegnapelőtt meghalt gróf *Zichy* Hermann, aki évekkel ezelőtt a környéki kerület országgyűlési képviselője volt, *Kossuth*-párti programmal. Annak idején gróf *Zichy* Hermann lemondván nandátumáról, Amerikába ment lakni és több éven át élt ott. Tavaly birtokot vett *Veszprémmegyében* és családostul ott telepedett le. Halálát szívizélhűdés okozta.

— Az áradás után. Püstyénből távíratozzák: A vágvízi áradás folytán megszakított közlekedést a fűrdők és laképületek közt imént helyreállították. Az árvíz a laképületeket nem érintette, a fűrdőhely megromált utait teljesen helyreállították.

— Lázongások a portugál hadseregben.
A portugál hadseregben valami borulás van mostanában, még pedig olyan erős borulás, hogy hevesebb kitörésben is nyilvánul. A dolog figyelmet érdemel, mert a lázongás az európai hadseregben ritkaságunkba megy s legalább is a Balkánra kell tekintenünk, ha hadseregeknek a bomlási processzusait akarjuk észlelni. Ha most már messze Nyugaton is mutatkoznak valamely hadseregben felgyülemelő dolgok az csak annak tulajdonítható, hogy annak az államnak a dolga nincs a legjobb rendben. Hogy az amugy sem túlságosan felgyülemelt portugál hadseregben mi történik, az az itt következő hírekből hámozható ki: Már néhány hónappal ezelőtt történt tudvaleg, hogy az egész 18. gyalogezredet Afrikába helyezték át republikánus eszmék terjesztése miatt. Most meg, mint *Lisszabonból* jelentik, a lisszaboni helyőrség 5. gyalogezredé kiegészítéséről rendeztek. A zendülés úgy tört ki, hogy a katonák vonakodtak a kapott élelmiszereket elfogadni és az altisztek, a helyeket, hogy csitították volna a katonákat, még az elégedetlenkedők élére álltak. A zendülést azonban szerencsére még idejében elfojtották, tizenkét katonát és egynehány altisztet haditörvényszék elé állítottak, a főbőket pedig szigorú fegyelmi büntetések súfolták. A kormány a legmesszebbmenő intézkedéseket kívánja életbe léptetni, hogy az állam rendje és békéje ne szenvedjen. *Lisszabonból* különben még valamit jelentenek. Hogy a portugál király a fivéré, *Don Alfonz*-t, az erdőtmenyek főparancsnokává nevezte ki. De ez a kinevezés szálka a portugál tábornokok és a magasabb rangú tisztek szemében s nagy az elégedetlenség, mert ez a kényelmes és jól jövedelmező állást mindig a legérdemesebb tényleges tüzértábornokokra ruházták. *Don Alfonz* pedig csak tiszteletbeli tábornok s nem valamik sokat ért a praktikus hadtudományi műveltekhez.

— Jégünnepség a dobsinai jégbarlangban.
A dobsinai nyári korcsolyázás, amelyet az 1893. első nyári korcsolyázás emlékére rendeztek, várakozásos felül sikerült. A dobsinai jégbarlangi telep bérlelője tegnapi meghívta a budapesti sajtót a jégünnepélyre. A lávárosi sajtó tizenhét tagját vitte *le Markó*. A kiránduló újságírókat Bánréve vasuti állomáson a gőmörök fogadták vendégszeretettel. Itt Kubinyi országgyűlési képviselő Gömörmegye közönsége nevében meghívta a szeptemberi dupla kisasszony-ünnepre a sajtó képviselőit az aggteleki barlang megtekintésére. Dobsinán, ahová éjjel egy órakor érkeztek, *Horvát* és *Szabó* tanárok fogadták a vendégeket, akiket a jégbarlangi telep igazgatósága a nagyvendéglőben szállásolt el. Reggel nyolc órakor indultak el a kirándulók kényelmes kocsiokba a csodaszép, vadregényes sztraczenai völgyön át Bleskőre, ahol a cigányok a Rákóczi-indulókat fogadták őket. Reggel tíz óra mintegy kétszázötven közönség fővönul a 970 méter magasságban fekvő jégbarlanghoz. Több százan várakoztak már a barlang megnyitására s két csoportban nézte meg a közönség a barlangot, amely villamos fényárban úszott. A barlang megtekintése után a nagyterem jégparkettjén a műkorcsolyázók mutaták be ügyességüket. A műkorcsolyázók közül nagy tetszést arattak *Mészáros* Tivadár mív. mérnök, *Palkovics* Adolf mív. ellenőr és *Lyka* Károlyné remek mutatványai. Az újságírók közül résztvettek a műkorcsolyázásban *Markó* Miklós és *Erdélyi* Lajos, kik szintén nagy tetszést arattak. A mutatványok és táncok bemutatása alatt *Dalog* Bandi cigányzenekara játszott. A kétórás korcsolyázás után a társaság odahagyta a barlangot s ebédhez ült. Az ebéd alatt az első felkötő *Horvát* János mondogta az újságírókra, kiknek nevében *Tábori* Róbert felelt humoros beszéddel, magasztalva Dobsinát és a jégbarlang páratlan természeti szépségét. *Virág* Géza mondogt ezután köszönetet a sajtó nevében *Fejér* Endrénének, a telep igazgatójának magyaros vendégszeretetéért.

— Új postagűjtőhely. Ma az V. ker. Marokkó-utca 2. számú házban lévő üzlethelyiségben a budapesti 5. sz. (V. Váci-kürt 32. sz.) posta- és távirati hivatal felügyelője alatt *Budapest gy. 53.* megjelöléssel új postagűjtőhely lépett életbe, mely hivatalos óráit hétköznapokon reggel 8-tól 12-ig, délután 2-től 6-ig, vasárnap és munkaszünetes ünnepnapon pedig délelőtti 8-tól 10 óráig tartja. A gűjtőhely bárhol szóló díj-köteles ajánlott küldemény, továbbá beföldre. Ausztriába, Bosznia-Hercegovinába és Németországba szóló érték nélküli, vagy 400 korona értékig terjedő csomag (utánvétel, vagy anélkül) felvitelével foglalkozik.

— Szélhámos fiatalember. *Kiss* József, a *Hét* szerkesztője jelentést tett a rendőrségnek, hogy egy ismeretlen szélhámos fiatalember neve hamisításával, hamisított előfizelési nyugtával felkeresi a *Hét* előfizetőit és beszédi az előfizetési díjakat. Eddig már több előfizetőt károsított így meg. Ezenkívül leveleket ír magas állású urakhoz és felkéri őket, hogy fizes-

senek elő a *Hétre*. Azután a szélhámos maga keresi fel az áldozatot és kisebb-nagyobb összeget csal ki. A rendőrség keresi a szélhámost.

— Az alföldi népszanatórium. *Gyuláról* írják lapunknak, hogy az alföldi népszanatórium, melyet a Békésmegyei József főherceg sanatórium-egyesület szegénysorsú tudóvívészes betegek részére fog létesíteni, ismét egy lépéssel közeledett a megvalósulás felé. Az ügy lelkes vezetője, *Lukács* György békésmegyei főispán a napokban tartott helyszíni szemlét *Czigler* Győző műgyeleti tanárral és dr. *Kuthy* Dezsővel, a budapesti Erzsébet-sanatórium igazgató-őrfőnökével a gyulai városrészben. Ebből az erdőből ugyanis 30 hold fásított területet Gyula város ingyen felajánlott a sanatórium céljára. A szakértők a helyet minden tekintetben megfelelőnek találták. A sanatóriumot, amely *Czigler* Győző tervei szerint épül, egyelőre 100 beteg számára rendezik be egyszerűen, de a legmesszebbmenő követelményeknek megfelelően.

— Elégtétel a magyar tornászoknak. A *Nürnbergi* tornászünnepre tudvaleg meghívták a magyar tornászokat is. A németországi alldentes lapok és a magyarfaló osztrák lapok nagy lármát csaptak a meghívás miatt s főhíborító támadásaikban annyira mentek, hogy fölhiták az alldentes tornászokat, hogy inszultálják a magyar vendégeket. Egy magyar-ellenes osztrák lapban a tornászövetség választmányának egyik tagja árulásal vádolta a tornászövetséget, amiért a magyarokat meghívta. Ilyen körülmények között a magyar tornászok lemondottak arról, hogy a *Nürnbergi* ünnepen résztvegyenek, mert nem akarták, hogy egy tornászünnep esetleg politikai tüntetésre és botrányokra adjon alkalmat. A magyarok elmaradását, mint *Nürnbergből* táviratozzák, tegnap a torna-szövetség választmányában szóvá tették s a választmány teljes elégtételt adott a méltatlan meghurcolt és megtámadott magyar tornászoknak. A tanácskozás, amely erről a tárgyról folyt, rendkívül izgalmas volt. A főszóalók hangoztatták, hogy a magyar tornászoknak azért a méltatlan támadásért, amely őket érte, elégtételt kell adni. Végre elfogadta a választmány a következő határozati javaslatot:

A torna-szövetség választmánya teljesen átérti annak a jelentőségét, hogy a magyar torna-szövetség meghívta. A német és magyar tornászok között mindig barátságos viszony állott fenn s ezért a németek mindig meghívták a magyar tornászokat, akik megjelenésüket sohasem használták föl politikai demonstrációra. A szövetséget ezért a meghívást semmi éle kötelességmulasztás sem terheli és a leghatározottabban visszautasítja azt a vádat, hogy árulást követett el, vagy megsértette a szövetség alapszabályait. Csodálkozását és rosszallását fejezi ki a választmány, hogy egy osztrák tagja erre vonatkozólag alaplaanul megvádolta a választmányt és politikai lapokban támadást intézett a választmány ellen.

A német torna-szövetség e halározatával minden községet megszokott azokkal, akik minden alkalmat megragadnak arra, hogy Magyarországot és a magyarokat megtámadják.

— Halálhöz. Pfejfer Jakabné, született *Schwarz* Szidónia ma ötvenéves korában meghalt Budapesten. Az elhunyt urnát kiterjedt rokonság gyászolja. *Kinsky* Mária grófné, az alsóausztriai *Tresdorf*-ban 77 éves korában meghalt. Hat gyermeke közül a legifjabb, *Jenő* gróf, *Pámay* Ilka férje.

A tisztelek és barátok nagy sokasága kísérte tegnapi délután utolsó útjára a folyó hó 17-ikén elhunyt csodálat *Csillag* Józsefet, a Szent Rókus-kórház nyug. gyógyszerészét. A temetés a kerpesi-úti temető halottsházából történt az ev. ref. egyház szertartása szerint. A lelkes megbát imádsága után kivitték a halottat a központi sírkertbe és ott helyezték örök nyugalomra. A balparti kórházak gyógyszerészei és a kórházi gyógyszerárak tulajdonosai díszes koszorúkkal adozták az elhunyt jó barát emlékének. A jó humoráról és erős függetlenségi érzelmeiről ismert egykori „vörössipkást” sok régi bajtárs részvétele kísérte utolsó útjára. A boldogulban *Csillag* Kálmán postafőtiszt édesatyját, dr. *Halász* Lajos szatmári orvos apóstát gyászolja.

Különös éss etalálkozása a véletlennek, hogy ugyanazon a napon, mondhát, hogy ugyanabban a percben szünet meg élni, a szabadságharc egy másik öreg katonája, *Horvát* Gusztáv pestmegyei tisztviselő, 48-as honvéddá válik. A két öreg katonára egymással való kedves évődése és vetekedése a rég mult idők epizódjainak elbeszélésében, széles körben ismeretes volt. Azon is évődtek, hogy melyik hal meg előbb. Persze mindkettőt verie a mellé, hogy ő a kümbön legény. Igazságot tett köztük a sors; folyó hó 17-én este tizeddel órakor egyszerre szünet meg dobogni a két lárdát szív. Ravataluk is egymás mellé került, mely meghalottságot ébresztve sokak szívében, akik a két öreg ur szép barátságát ismerték.

Favag Ákos költői (Somogy megye) közzegző 25 éves korában a budapesti Vöröskereszt-kórházban hosszas szenvedés után elhunyt. Július 22-én délután 2 órakor helyezik a kőtséi temetőben örök nyugalomra.

Zágyából táviratozzák, hogy *Folnegovics* Ferenc, a horvát jogpárt egykori vezére, hosszabb szenvedés után 56 éves korában meghalt. *Folnegovics* az utolsó években a horvát ellenék egyik legaglibb tagja volt.

— Országos biztostó-össvetkezet. A Magyar Országos Tüzoltó Szövetség dr. *Óvári* Ferenc országgyűlési képviselő elnökele alatt e hó 19-én rendkívüli közgyűlést tartott, melyen alapszabályait módosította és egyhangulag hozott határozatával kimondta, hogy országos biztostó-össvetkezetet létesít, melynek a hazai összes tüzoltóságok tagjai lesznek. A tüzrendszet költségeinek fedezésére ebből elegendő fedezetet véneek találhatni, minthogy a biztostó-lársaságok a biztostási törvényjavaslat benyújtását megakadályozták, mely törvényjavaslat szerint az összes biztostó-társaságoknak brutto bevételük 29%-át kellene a hazai tüzrendszet költségei fedezésére az állampénztárhoz beszozállatniok.

— A cseh asszonyok. A cseh asszonyok is azt tartják, hogy az asszonyoknak a hivatása nem végződik a főzőkanálnál, ha már ott is kezdődik. A cseh asszonyok úgy vélik, hogy konyhai, hitvesi és családjai hivatásukon kívül magasabb feladatok is lelkesíthetik őket. Hogy ez így van, arról bizonyoságot tehet a cseh asszony egyik ténykedése, amely csak utólagosan került a nagyobb nyilvánosság elé. Hogy Prágában nem régebben Husz-ünnepet ülték ugyanis a csehek, a cseh asszonyok is érdemes szerepet vállaltak benne, a mártír szobraiá emigy esküdvén:

— Husz mester, esküszünk becsületes, tisztá, szent arcod előtt, hogy nem mondunk le egyetlen darab cseh földről sem; esküszünk, hogy nem hódítjuk el fölönk a gyermekek egyetlen csöpp cseh vért, hogy leány-generációnkat a germanizáló kolostorok nem ölik meg és hogy elenségeinknek egyetlen fillért sem adunk keresetül.

Amely népek ilyen asszonyai vannak, az aligha engedí magát egyhamar elintéztetni, s nem lehet csodálkozni azon, hogy a lajtántuli politikában a cseh politikuskok olyan temperamentumosan csinálják a dolgukat. Bizonyosan kiséprűznék őket az asszonyai, ha nem volnának ilyenek.

— A zirci-ciszterci rend halottja. A magyarországi ciszterci rendet súlyos veszteség érte; dr. *Szalay* Alfréd zirci perjel és aranyismis áldozópap július 18-án *Fonyódon*, életének nyolcvanadik évében szélütés következtében hirtelen meghalt.

Az elhunyt Győrött született 1823-ban; a ciszterci rendbe 1842-ben lépett. A gimnáziumot és a jogot Győrött a teológiát pedig a bécsi egyetemen végezte. Hosszasabban működött mint noviciusmester Zircen, mint főgimnáziumi tanár Egerben és Székesfehérváron. Két évtizeden át (1865–1884) a főgimnázium igazgatója volt Pécsen. Jeles tehetséggel mindegyik állásban sikerrel munkálkodott s tiszteletet és becsületet vívott ki magának. Erősen magyar lelke hasonló szellemű tanárai támogatásával Pécs város társadalmának megmagyarosításáért sokat tett. Mint író a totat is sikeresen forgatta; főleg pedagógiai értekezéseivel kellett a szülők és tanáriak körében feltűniet. Munkás életének utolsó éveit hivatás körében ahajotta leélni, hogy gazdag tapasztalatait a népevelés javára értékesíthesse. Új hivatásában azonban csak három esztendővel tevékenykedhetett, mert a rendtagoknak titkos szavazás után megnyitkozó bizalma őt 1878-ban a magyarországi ciszterci-rend központjába, Zirczre hivat meg rendi perjelnek. Azóta résztvett a rendi kormányzat fontos teendőiben.

— A bécsi városi tanács s egy orvosi tanszék.
A bécsi egyetem dermatológiai klinikájának és az általános közkórháznak vezetésére a bécsi egyetem tanári kara dr. *Neisser* boroszlói egyetemi tanárt hivat meg. Ez ellen a meghívás ellen azonban a bécsi városi tanácsban tüntetés indult meg. *Schuer* tanácsos és társai titakoznak élenek az ellen, hogy dr. *Neisser* kinevezék. A mozgalom vezetői hivatkozunk arra, hogy dr. *Neisser* 1900-ban azzal vádolták, hogy gyermekleányokat leus-serummal oltott be kísérletezési célokból s csak az elvívés címén menekült meg az elítéléstől mert tettét ő maga is bevallotta egy orvosi szaklapban közléteit értekezéseiben. amelyekben éppen ezekről a kísérleteiről tett jelentést. A mozgalom élén egy antisemita újság főszerkesztője áll. A közoktatásiügyi miniszter azt felelte a tanács beadványára, hogy tanulmányozni fogja a *Neisser*-ügyet. Maga dr. *Neisser* pedig Boroszlóbból nyilatkozta, hogy korai ő ellene a mozgolódás, mert sem a miniszter nem fogadta meg ei őt, sem öneki nem volt még ennek következtében arra, hogy a meghívást elfogadjá.

— Az apadás. A folyamamérnöki hivatal jelentése szerint a Duna összes mellékfolyóival egyetemben rohamosan apad s most már meg a Vág mentén is megszűnt minden veszedelem. A folyamamérnöki hivatalhoz ma érkezett jelentések szerint *nagy* az apadás. A Duna tegnapi óta 45 centiméterrel esett 24 foknyi meleg mellett s mai magassága 390 centiméter tesz.

„THERAPIA-PALACE“ Dr. Ebers Henrik főorvos vezetésével szakklinikai szanatórium alatt. CIRKVENICÁN, Fiume mellett.

Nyáron tengeri-fürdő. Télen hidegvizgyógyintézet. Egyetlen homokos tengerpart a Quarneróban. — Magyar konyha. — Magyar levelezés. — A tengerpart főnyug Kneipp kúra.

— **Az aninai sztrájk.** Anináról táviratozzák: Az Osztrák-magyar államvasutársaság vashámoraiban 400 vasútnál közül 300 sztrájkba lépett, majd 1480 lett a sztrájkolók száma. Tekintve azt, hogy a mintegy 5000 főből álló munkások között szolidaritás áll fenn, ma vagy holnap az összes munkások sztrájkba lépése várható. A sztrájk kimondását megelőzőleg szombaton volt a bányahutató-egyesület közgyűlése. Egy munkás indítványt terjesztett elő az ellenőrző bárcarendszer megszüntetése iránt. A közgyűlés elnöke az indítványt vita tárgyává tenni nem engedte és kijelentette, hogy a bárcarendszer arra való, hogy a munkaidő pontos betartása ellenőrizhető legyen. Az elnök kijelentette továbbá, hogy a bárcarendszer Resicán már régen érvényben van. Aninán április 1-je óta. Az elmúlt hétfőig e rendszert zavartalanul ügyelték. Ekkor észrevette az üzletvezetőség, hogy egyes munkás-csoportok készakarva és csak azért jönnek elrkésze, hogy a rend megbontassék. Ezért a későn érkezettek a jogérvényes munkarend értelmében a munkából kizárta. Az egyleti elnök e kijelentésére szombaton valamennyi munkás pontosan munkába állott, de az ellenőrző bárca átvételét egytől-egyig mind megtagadta. Vasárnap a társaság Spandauer nevű üzvevezetője értekezésre lépett a munkásokkal, kik küldöttséget menesztettek hozzá. Spandauer ekkor tudta meg, hogy a bárcarendszert a munkások szerelmeseik találják és azért neheztelnek, mert ha néhány percel később jönnek a munkába, munkabérükből 10%-ot levonnak. Az üzvevezető és a jelenvöl főszozgabiró utaltak arra, hogy a büntetés kiszabásához joguk van és bár többen vétettek a szabályok ellen, csak olyanoknál érvényesítették azt, kik készakarva rendbontásból késték el. A munkások ekkor kijelentették, hogy a bárcarendszert csak abban az esetben fogadják el, ha a jelenlegi alapfizetés 2 korona 40 fillérről 3 koronára emelik fel. Az üzvevezető a bérfelemelést lehetetlennek jelentette ki és menten tudára adta a munkásoknak, hogy azokat, kik a munkaidőt be nem tartják, kiléptetnek fogja tekinteni. Miután a munkások követeléseinek nem engedtek, kitünt, hogy a megegyezés lehetetlen. A biztonság megóvása érdekében Temesvármegye alispánja a temesvári hadtestparancsnokságtól két század katonaság sürgős kiküldetését kérte. *Isekuts* megyei főjegyző is a helyszínre érkezett. A nap folyamán a sztrájk tovább terjedt. Az öntőde és a hengergyár munkásai után a szeggyár és a javítóműhely munkásai is sztrájkba léptek. Ezidőszórt az összes sztrájkolók száma 1480, azonban valószínű, hogy az összes bányászok is abbanhagyják a munkát, A katonaság holnap már a helyszínre lesz.

— **A vasárnapi munkásünet.** A vasárnapi munkásünet ügyében ma a fővárosi esemegekerekedők egy része nevében Besenyi Géza, Benasz Károly, Csuzor József, Tömöri Samu és Varga Sándor tisztelettel, Láng Lajos kereskedelmi miniszternek, akinek egy hetven aláírással ellátott köszönő leiratot adtak. — A leiratban kifejtik, hogy a miniszter intézkedését a esemegekerekedők hálaával fogadják. A küldöttséghez csatlakoztak a Füzserkereskedők Egyesülete részéről Oczkai Ferenc elnök és dr. Gyarmati Viktor ügyész, a Hentes Ipartestület részéről Bittner János elnök, akik a két nevezett testület részéről választmányi határozat alapján ugyancsak készüneltek fojezték ki a miniszternek és a vasárnapi munkásünetről szóló rendelet változatlan fontartását kérték. A kereskedelmi miniszter a küldöttséget szivesen fogadta és a vasárnapi munkásünetről szóló rendelet fennartását kitálasba helyezte. — A fővárosi esemegekerekedők egy másik küldöttsége ma délután *Tauszig* Gyula küldöttségével tisztelettel a kereskedelmi miniszternek. A küldöttség szónoka arra kérte a minisztert, hogy engedje meg a esemegekerekedőknek, hogy vasárnap délután 6-9-ig üzleteiket megnyitassák. *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter szivesen fogadta a küldöttséget és kijelentette, hogy a vasárnapi nyitvatartásra vonatkozó kérelmet nem teljesíti; ellenben megfontolás tárgyává fogja tenni azt az indítványt, hogy a tej-, tejtermék-, pálinkakereskedők és pékeknek a vasárnapi árusítást megengedje-e vagy sem. Utána a la-es szekereskedők ipartársulata tisztelettel a miniszternek, kiknek hasonló kérelmére hasonló stlemben válaszolt a miniszter.

— **Megszökött pénztáros.** Berlinből táviratozza tudósítónk, hogy a *Schindler testvérek* berlini bankház *Jakobus* nevű pénztárosa 140.000 márkát sikkasztott és az összeget üzérkedésekkel felesérelte. Ezután megkísérelte az üzlet tulajdonosának belegyezésével a sikkasztott összeg megtérítésére való pénzt megsezerzeni. A cég tulajdonosa, *Schindler* József hirtelen utána utazott Hamburgba, honnan *Schindler* azt írta Berlinbe, hogy agyonlövi magát, mert a tönk elkerülhetetlen. Az eset közelebbi részletei eddig ismeretlenek. Azt hiszik, hogy *Jakobus* Argentínába szökött.

— **A buzavirág.** *Laibach*ból táviratozzák: A szlovén egyetemi hallgatók küldöttsége megkérte a helyettes polgármestert, hogy a diákoknak ültse meg a színes jelvények és a buzavirág viselését. A polgármester kijelentette, hogy neki nincsen joga arra. Erre a szlovén diákok azt felelték, hogy nem vállal-

ják el a felelősséget, ha *Laibach*ban zavargások történnek.

— **Feleséggyilkos bognármester.** A Zuglóban ma délben gyilkosság történt. Egy bognármester agyonlőtte a feleségét, akivel harminöt esztendő óta élt együtt. Az Óv-utca 31-ik számú lakott a Zuglóban *Ihász* Ferenc hatvankettes bognármester feleségével, *Kovács* Erzsébettel. Házasságuk az örökös porpatvar zavarta meg, amely közben *Ihász* Ferenc gyakran öszserverte a nálnál csak egy évvel fiatalabb feleségét. Ma délben — félközt tájban — ebédhez ült a két öreg s *Ihász* szemrehányást tett a feleségének, hogy nem törődik vele, sohasem készíti el jól az ebédet, mások előtt üldözi és mindenféle rágalommal illeti. Az öregasszony visszautasította a vádakat, mire heves szóváltás támadt köztük. Az asszony eközben öklét ütésre emelte föl férje ellen, aki e pillanatban elővette revolverét és kétszer rálőtt a feleségére. Az asszony kinos vonaglások között esett a padlóra. A mentők bekötötték a sebeit és a Rókusba vitték. Az asszony a Rókusban párperonyi kínlódás után meghalt, a nőkül, hogy eszméletre tért volna. A gyilkos férj, mikor a feleségét véres fejvel látta a padlón fetrengeni, kiszökött a szobából és a Zugló melletti szabad mezőszög felé vette útját. Ekkor már a szomszédok, akik utólag értesültek a véres merényletről, üldözbe vették az öszbecsavarodott gyilkost, aki azonban, hogy megszabaduljon üldözöitől, örökösen hátralel lövöldözött és az üldözöik közül többeket súlyosan meg is sebesített. Végre teljes egy órai üldözés után két munkásember a réten elfogta. Ezekre a gyilkos szintén legyvert fogott de a munkásemberek hatalmas csapásokat mértek a fejére, úgy hogy *Ihász* véresen öszseesett. A gyilkos férjnek bekötötték a sebeit és behozták a főkapitányságra. Kihallgatása alkalmával azt vallotta, hogy feleségét bosszúból pusztította el. Körülbelül harminöt éve, hogy együtt élnek, de a családi életük sohse volt boldog, mert a felesége zsörtölődő természetű volt. Elszölt három héttel is hevesen öszszeszozókozott a feleségével és már akkor elhatározta, hogy kedvező alkalommal megöli a feleségét. Este későn ment haza és rálőtt a felesége ágyára, mert azt hitte, hogy felesége alszik. Az asszony akkor szerencsésen megmenekült a haláltól. Ugyanaz nap egyik zugligről nyaralóban dolgozott és csak késő este tért haza. A gyilkos férj vallomása során cinikusan jegyezte meg, hogy nagyon örül, hogy üldözöik közül többeket súlyosan megsebesített. Mikor a felesége halálát tudatták vele, egykedvűen mondta, hogy az asszony megérdemelte sorsát.

— **Szédelőg trafikónok.** *Jung* Gizella és *Borsos* Imréné pár hónappal ezelőt trafikót nyitottak a József-körút 9-ik szám alatt. Üzletüket még e hó elején eladták. A vót azonban kijátszótták, mert a pénzügyigazgatóság tözde-engedélyüket pénzügyi kihágás miatt julius tizenötödikével bevonta és ök mégis arra kötelezték magukat, hogy a jogukat a vevőre átruháztadják. A vevő panaszára a rendőrség is két asszonyt beidőzte, de egyikük se jelent meg. *Jung* Gizella Erzsébetfalvára szökött, *Borsosné* pedig a József-körút 19. sz. házában húzódot meg. Jungot a főkapitány megkeresésére az erzsébetfalvai csendőrség elfogta s átkíserte a fővárosba. *Borsosné* a detektívek állították elő. Rövid kihallgatásnak, amely alatt mindketlen beismerték a bűnüket, letartóztatással végződött. *Jung* Gizellát a trafik-szédelésnek kívül kauoi-sikkasztás vádjai s terheli. Mindenkinek ocsó köcsönt ígért s a forgó lököt úgy akarta beszerezni, hogy három ügynököt fogadott s óvadékképp átvett pénzüket elikkasztotta.

— **Szerencsétlenség Amerikában.** *Vilensburg*-ban Észak-Amerikában egyik puskarop-gyárban nagy robbanás történt, 30 munkás életét vesztette, igen sok a sebesült. A robbanás oly erős volt, hogy hatása három mérföldnyire érezhető volt és 1½ mérföldnyire álló házak ablakait öszszetörte. *Cleveland*ban az egyik munkásnö vizgázatlansága következtében az ottani puskarop-gyár fölrobbant. A robbanás következtében a gyár épülete halomra dült, a szomszéd épületek erősen megrongálódtak. A fölrobbant löpor hat munkást darabokra tépett, 14 pedig erősen megsebesült. A két szerencsétlenségnél több magyar kivándorló dolgozott. Kanadában *Dikoter* vasúti állomás közelében a mozdony kiskölt és az egész vonatot a magas töltésről magával rántotta a mélységbe. Ez a vonat kizárólag munkásokat vitt. Husz munkás ott a helyszínen kiadta lelkét, a sebesültek számát hamarjában megállapítani sem lehetett. A szerencsétlenek a *Genk* nevű vasúti töltésre mentek dolgozni, ahol naggyobára felvidéki rutén kivándorlók foglalatostkodnak. Éppen javában reggeliztek, mikor a kiskölt történt, amelynek sok honf. társunk lett áldozata.

— **Utonállók a Dohány-utóban.** Kellemetlen kalandja az éjjel *Szántó* József keszthei születésű 72 éves ügyvédnek. Amint az éjszaka hazalel igyekezett a Dohány-utóban, egyszerre három ember megtámadta és öszserverte. A szerencsétlen öreg embert a Rókus-kórházba vitték, ahol súlyos sebeit bekötötték. A rendőrség nyomozza az ügyvéd támadóit.

— **Paszttó viharok.** *Passauból* táviratozzák: A tegnapi vihar alkalmából a villám *Pfennigbach* és *Passau* között egy személyvonatba ütött és több személyt megsebesített. A heves vihar a fából való Innhid néhány pallódeszkáját kitepte. Hir szerint egy négytagú család, mely a hidon akart átlátnni, az ezáltal keletkezett résen a vízbe zuhant és megült. A viharral együtt esett jég nagy kárt okozott.

Pribislauból táviratozzák: Tegnap este 8 és 9 óra között az egész cseh-morva fensíkon nagy vihar és jégeső volt, mely pár perc múlva mindent elpusztított. A gabonában, fáknban és épületekben esett kár óriási. A zivatar sok vadat is elpusztított, a termés teljesen tönkrement.

— **Gyors- és teherárufevetel a Lípótvárosban.** A magyar királyi államvasutak igazgatósága évekel ezelőt Budapest lópótvárosi városi iroda címen irodát rendezett be a Lípótvárosban — Arany János-utca 21. szám alatt, — ahol a vasuton elszállító gyors- és teheráruk 1000 kilogramm súlyig feladható, melyekről végleges átvételi elismervényeket (feladási venyek) szolgáltattak ki. Terjedelmes, tűzveszélyes és oly árú, melyeknek vasuton való szállításra különös feltételekhez van kötvé, a felvételi aul ki vannak várva. Hivatlos órák hétköznapokon reggel 8 órátl 12 óráig és délután 2 órátl 7 óráig vannak megállapítva, — a törvényes munkaszüneti napokon azonban az iroda nincs nyitva. A városi irodában feladott áruknak az illető pályaudvarokra való kifuvározásáért következő illetékek számítottak fel: a) gyorsárúknál: 10 kilogramm súlyig 20 fillér, 10-50 kilogrammra 40 fillér minden további 50 kilogrammra 30 fillér, b) teherárúknál: 60 kilogrammra 40 fillér, minden további megkezdést 50 kilogrammra 20 fillér. Minthogy a szállításművek csekély díjazásért a fő- és székváros IV-IX. kerületéből a lakásról ezen városi felvételi irodába is elszállítatnak, — a szállító közönség azon előnyös helyzetben van, hogy szállítványait nem kénytelen a távoesó pályaudvarokra tetemes költséggel személyesen kiszállítani és ott a feladóveny átvételéig órákat eltölteni, — hanem módjában áll ezen teendőt egy levelezőlap útján a vasutintézet közelvölétől elvégezteni, — miért is a magyar kir. államvasutak igazgatóságának ezen intézkedése a szállító közönség érdekét nagy mértékben elmozdítja.

— **Letartóztatott bég.** *Konstantinápolyból* táviratozzák: *Tahir* bégét, a kormányparti *Seret* újság kiadóját, állítólag öszseesküvés miatt letartóztatták. — **Rendőr hírek.** *Reisz* Ferenc hentessegédét a Gyömrő-út 51. számú ház előtt ismeretlen tettes megtámadta és öszszeszurkálta. — A rendőrség letartóztatta *Öntó* Károly budapesti születésű tizenhat éves munkátalan inast, aki B. I. magyar államvasuti tisztviselő zsebéből *Ós-Budavárbán* ki akarta lopni arany-érméjét és láncát.

(x) 4½ kg. Kaba-kávét 15 K. küld bérmentve Belák István kávé-magazin Budapest, Rottenbiller-u. 4.

(x) D. Fővroszodavizsgálók Kortész Tódornál.

FŐVÁROS

(*) **Iparosok és kereskedők segítése.** A Wodianer Mór-féle alapítvány arra való, hogy kamatából önhibájukon kívül eszegegyedet kereskedők és iparosok segítségét kapjanak. A kamatot évenként kétszer szokták kiosztani. A belügyminiszter ma értesítette a fővárost, hogy a folyó év első felére a tanács és a kamara javaslatai alapján, a főváros területén a következő tizenegy kérvényezőt tartotta méltónak az egyenkint 105 koronával való segítésre: *Kohn* Lípót, *Musztasz* Lázár, *Klein* Jakab, *Friedmann* Blanka, *Közvet* József, *Róth* Ignác öz. *Szemerédy* István öz. *Kutschera* József öz. *Petrányi* János, *Pospischi* József, *Pesky* Gyözö, *Rauchwerk* Jakab, *Kniel* Henrik és *Mrtik* Ferenc.

(*) **A külföldiek megadóztatása.** A főváros tudvalevölge föliratot küldött a törvényhozásnak, hogy azokat a külföldön lakókat, akiknek Magyarországon ingatlanuk van, külön adóztatasa meg. A föliratot parolvas végett megküldötték a vidéki törvényhatóságoknak is. *Kassa* városa ma tudatta a fővárossal, hogy hasonló irányú fölirajestést küldött a képviselőháznak.

(*) **Az artzi fűrdő kiépítése.** A székefőváros közgyűlése tudvalevölge e.határozta, hogy jűrdőt — a modern kor követeléseinek megfelelen — képiíti s ezzel kapcsolatosan kimondta, hogy az artzi fűrdőt *Czigler* Gyözö műegyetemi tanár tervei szerint fogja fölépíteni. A közgyűlések ezt a határozatát *Kasics* Péter és társai megfellebbezték. A miniszter ma érkeztet leiratban tudtu adja, hogy az építés terveire nyilvános pályázatot kell hirdetni.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Fővárosi Nyári Színház** Budán ma este föleventették *Bisson* és *Hennequin* pájos vígjátékát, *Az újfundlandi*. A fölelevenítes keretében egy friss tehetség bemutatkozásának volunk tanui: *Medgyaszay* Vilma, a Vigszínház iskolájának végeztet növendéke lépett fel *Clemence* szerepében s már az iskolából is jó hire lehet, mert mindjárt első jelenése után két hatalmas bokréiát nyújtottak fel neki a zenekarból. Elölég volt bár a virág: az a fiatal leányka igazán

megérdemelte. Színészvér, csupa temperamentum és báj. Táncol, dalol, lecsög és drámázik. Mindent tud és mindent kedvesen csinál. Ma még talán az összes ismert primadonnákra emlékeztek, de olyan tehetség, aki holnap, ha önmagát meg meri találni, még sokkal kedvesebb és hódítóbb lett. A közönség sok elismeréssel fogadta, dalait megújratatta s győnyűrségeit talált még tulajzaiban is. Mellette sok és megérdemelt tapsot kapott Fáy Flóra, aki az *Éjjeli menedékhely* bestialis Vaszilisszaja után ma egy bolondos primadonna szerepében elsőrangú parodisztikus tehetséget mutatott. Nagyon bájos, egyszerű és megkapó volt H. Borostyán Sári a kikapós képviselő naiv leányának szerepében s megint igazolta, hogy milyen sokoldalú tehetség. Aki hallotta tőle a Natasa csudálatos sikoltásait, erős drámai akcentusait, el se hinné, milyen kedvesen tud écseregényi. Nagyon jók voltak a férfszereplők is: Bartha Gyula, Réthey Lajos, Foltinus Aurél és Körmendy János. A szinkör egészen tele volt.

** A bécsi főintendatura megszüntetése.

Egy német lap, bécsi tudósítás alapján, azt az érdekes hírt közli, hogy a Burgtheater és a Hofoper igazgatói a jövőben közvetlenül uton érintkeznek majd a főudvarmesterei hivattal. Ami azt jelenti, hogy a főintendatura megszűnik. Ezt a közbeeső hivatal különben is csak azért szervezték annak idején, hogy Laubét, akit nem kedveltek, valami kevésbé feltűnő uton távolítsák el. Báró Münch-Bellinghausen volt az első főintendáns. Báró Bzezenynek a lemondása után aztán ismétlenül fölmerültek a hírek, amelyek arról szóltak, hogy a főintendaturát megszüntetik. A mostani főintendánsnak a visszavonulását többször jelentették már és bécsi színházi körökben most minden pillanatban várják.

** A Maeterlinck társulat újabb körútja. A

párisi Maeterlinck-színház alapítója és igazgatója, Schurmann, újabb nagy körutat tervez Európában. Szeptember 14-én kezdődnek a turné és Schurmann igazgató a társulatával, amelynek legnevezetesebb tagja maga Maeterlinck felesége, a hírneves költőnek legújabb darabjait a *Joyzelle*, *Monna Vannát*, a *Beatrice nővér* és a *Le Miracle de St. Antoine* adatja elő. A Maeterlinck-színházról e szerint: Belgiumban, Hollandiában, Dániában, Németországban, Ausztriában, Svájcban, Oroszországban, Törökországban, Romániában, Egyiptomban, Görögországban és Olaszországban szerepelne ősztől kezdve. Ugy látszik, hozzánk nem kívánkoznak el Maeterlinckék ezuttal. Az a külföldi újság, amelyből ezt a hírt átvesztük, nem említi Magyarországot külön, csak „Oesterreich“-ot.

** **Városligeti Szinkör.** Holnap, folytatja a Városligeti Szinkörben *Ujházi Ede* nagyszerű vendégjátékát a *Constantin abbé* című francia vígjátékban. — Elkészületben vannak: a *Kölesönkért feleség*. A *miniszter előszója*, a *Heidelbergi diákok* című darabok.

** **A két Fosca.** A Budai Nyári Színházban holnap, kedden *Verdinek* nálunk ismeretlen gyönyörű zenéjű operája *A két Fosca* kerül színpadra. Az opera főszerepeit Anday Blanka, Mihályi Ernő, Környei Béla és Vajda Alréd éneklék; a legnagyobbított zenekart pedig Simándi József karmester fogja dirigálni.

** **A bűnös asszony.** A budai színházban vasárnap lesz a bemutató előadása *Major Simon A bűnös asszony* című eredeti népszínművének. A daraból, melynek zenéjét szintén Major Simon írta, naponta nagy gondallal folynak a próbák.

SPORT

** **Uzsás.** A Magyar Uszó-Egyesület a városligeti tavon augusztus 15. és 16-ikán nemzetközi jubileumi uszószerenst rendez, amelyre a külföldi sok képviselőjét küldi le. E hó 28-ikán este 8 órakor a Szent Lukács-tüdőben lesz uszószereny, amelynek nevezési zárlista 28-ikán van.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Egy asszony fölmentése.** Egy sápadt, beteg asszony hagyta el ma a pestvidéki királyi ügyészreg bürtönét. *Wanderer* Szilárdnének hívják s azért került bürtönbe, mert megölte az urát. A pestvidéki királyi ügyész azonban elajtóta ellene a vádat, mert a nagyszámú tanuk kihallgatása során meggyőződött róla, hogy *Wanderer* jogos önvédelmében lölte le férjét. A szegény asszony élete a kínzások és méltatlan bánatalkak szakadatlan láncolata volt, brutális, szívtelen urától egy nyugodt pillanata sem volt. Folyton ütötte, verte, igaztalanul meggyanúsította, úgy hogy mult év novemberében súlyos betegen kórházba kellett mennie. De kis fia sorsán nyugtalanulkodva itt nem tudott megmaradni s pesti rokonaihoz költözött, hol fölkereste az ura s addig kérte az asszonyt, míg az engedett s visszament hozzá Soroksárra. Itt egy ideig békén éltek, míg április

12-ikén *Wanderer* avval állt elő, hogy Belgrádba költöznek, hol ő lámpagyárat alapít az asszonynak meg mosóintézetet rendez be. *Wanderer* név hivatkozott beleségére, — azt mondta, hogy — ő nem tudná vezetni az üzletet. Brutális férje erre iszonyu dühben fojtogatni kezdte a feleségét. Csak mikor kis fia nagy jajgatással az anyjától könyörgött, állt meg egy pillanatra. Ezt kihasználta az asszony s a másik szobába menekült. Alig volt azonban anyai ideje, hogy az ajtó elreleszje, *Wanderer* már fejszével döngötte az ajtó s közben iszonyuan fenyegetőzött. A szegény asszony rémülten látta, hogy az ajtó enged. Végső elkeseredettségében lekapta a szekrényről a föltött pisztolyt s abban a pillanatban, mikor az ajtó beszakadt, az urára süttötte. A golyó *Wanderer* bal szemé alatt furdott be s lefelé haladva a koponya hátsó részén, egészen alul akad meg s *Wanderer* rögtön halálát okozta. A pestvidéki királyi ügyész ezek után késlegetés kizárólag beigazolvá látta a jogos önvédelem esetét s a szerencsétlen asszonyt szabadonbocsátotta.

Nyiltér.

A postyéni fürdők. Nyilatkozat.

A nagy közönség tájékoztatására tudomásul hozzuk, miképp a postyéni fürdők a lezártított árvíz folytán **sem szünetelnek.**

Hiszontalan és hang minden híresztelés, mely azt mondja, hogy az év százados források, bár a legkevesebbet is szüneteltek volna.

A fürdőszigetbe való közeledés a Vág lassu apadása folytán egyelőre komoly létesítéssel, holnap nap nyitva azonban készen lesz a hídjárás, amelyet most az itt élő özernyi betegre való tekintettel az V. hadtest utasai serényen folytatnak.

Reméljük, hogy ezen soraink egy a fürdősziget jé barátjait, kik itt léteik vissza egészségesítik, valamint azokat kik még idegeni oltatlan, megnyugással fogja ellátni.

Postyén, 1903. július 16.

A fürdőigazgatóság.

Minden külön értesítés helyett.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy a legjobb feleség, a legszeretőbb anya, nagyanya és rokon

Pfeifer Jakabné

szül. Schwarcz Szidónia

f. hó 20-án, drága életének 51-ik évében rövid, de kinos szenvedés után jobbra szenderült. A drága halott földi maradványait **f. hó 23-én szerdán d. e. 10 órakor** az új izr. temető halottas házi-ből helyezték örök nyugalomra.

Pfeifer Jakab férje, **Pfeifer Déri, Dr. Pfeifer Gyula, Dr. Papp Béla, Pfeifer Irén** férj, **Wilhelm Ignác, Pfeifer Ilona** férj, **Auer Henrikné, Pfeifer Lajos** gyermek: **Wilhelm Ignác, Auer Henrik** vök; **Auer László, Auer Bözsi** unokák; **Fekete Jolán, Weisz Irén** menyek.

Áldás és béke lengjen drága porai felett!

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága. Tiszta a kölcsönöség elvén alapszik. Utánfizetési kötelezettség nélkül. Részvényesei nincsenek.

Összes vagyon 1902. december 31-én

1,981,516,483-42 frank.

Biztosítási állomány 1902. december 31-én

6,958,093,587-09 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budap. st. IV., Kárly-körút 26.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjért nem felelős a szerkesztőség.)

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

TÁVIRATOK

Lemberg, július 20. A *Szlovo Palszki* közli, hogy *Neumarkt* környékén augusztus 26., 27. és 28-án tüzérségi gyakorlatok lesznek s azokon fogják először kipróbálni az új tarackokat. A gyakorlatokon jelen lesz a közös hadügyminiszter, a vezérkar főnöke s a vezérkar sok tagja.

A magyar malmok ellen.

Bécs, július 20. A malomtulajdonosok Prágában gyűlést tartottak a magyar malmok versenyének ellessulyozása céljából és hangoztatták, hogy az osztrák malomipar a magyar államvasutak tarifája következtében kedvezőtlen helyzetben van. A bécsi kereskedelmi kamara is beadványt intézett a vasutügyi minisztériumhoz s abban kifejtette, hogy Magyarországból Bécsbe és a környékbeli malmokhoz a gabona 70%-a vasuton és csak 30%-a víziumon jön. Különösen a Bécs környékén levő malmokra hátrányos a március 1-én életbeléptetett tarifa s ez az alsó-ausztriai malomipart nemcsak a bécsi piacon, hanem a Cseh- és Morvaország, valamint Szilézia felé irányuló kivétel terén is érzékenyen sújtja. Kifejté a beadvány, hogy az osztrák malomipar csekély haszonnal dolgozik s így a szállítási díj emelése a liszt értékének 1/3-a vagy 2/4%-ával nagyfontosságú. Mindezek alapján kéri a kereskedelmi kamara a vasutügyi minisztériumot, hogy a Magyarországból Alsó-Ausztriába irányuló gabona szállítási tarifáját szabja meg az ez év március elseje előtt fennállott tarifa magasságában.

Az angol királyi pár Irhonban.

London, július 20. A király és a királyné ma délután *Irthonba* utaztak, hol mintegy tíz napig fognak időzni. A királyi pár elutaztak az utáncok a Buckingham-palotától a pályaudvarig nagy néptömeg gyűlt össze, mely a királyi párt zajosan üdvözölte és éltette.

A francia kulturharc.

Páris, július 20. Az *Eudita* kongregáció, melynek kápinóját rövid idő előtt zártak be, tegnap a kolostor kertjében istentiszteletet tartott melyen körülbelül 1000 ember vett részt. A kongregáció priorja beszédet mondott az összegyűltekek melyben többek között azt mondta, hogy a szerzetesek és apácák a bürtönbe mennek, de üldözésük csak áldást hoz az egyháza.

Páris, július 20. A montpelleri bíróság kapucinusok priorját az 1900 évi kongregáció-törvény áthágása miatt 50 frank pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet indokolása azt mondja, hogy tekintettel a prior jóhiszeműségére, eltekint a bíróság a szabadságvesztés-főntéstől. A peaudi felebbezési bíróság a biarritz dominikusok felmentését azon indokolással hagyta helyben, hogy bár az engedélyezési kérvényeknek a kamarától való elutasítása törvényes, azonban oly kongregációk, melyek az 1901. törvény kihirdetése idejében fennállottak, nem büntetendők, hanem csupán feloszlathatók.

Az orosz-japán háboru.

London, július 20. A *Reuter*-ügynökség jelenté *Pekingből* a tegnapi kelettel: Itteni diplomácia körök azon nézetben vannak, hogy Oroszországnak a mandzsuri kikötők megnyitására vonatkozó ígéretei kevésben fognak hozzájárulni a helyzet főnehézségének, mely az Oroszország és Japán között keletkező háboru növekedő veszedelmében rejlik, enyhítéséhez. Világossá válik, hogy Oroszország *kész volna a Japánnal való háborura, ha biztos volna a felől, hogy más hatalom nem szegődik Japán mellé.* Oroszország teljesen meg van győződve arról, hogy könnyen legyőzné Japánt, mi a japánok azt hiszik, hogy az orosz politika ama kísérletből indul ki, hogy Angliát és az Egyesült-Államokat jóindulatra bírja és Japánt ingerelje arra, hogy ez kezdje meg az ellenségeskedést.

Kisenev.

Bécs, július 20. *Pétervárról* táviratozzák a *Neues Wiener Tagblatt*nak: Kisenev alkormányzója egy kaukázusi helységbe helyezték át, a csendőrség főnökét pedig áttették a tartalékba. Bár *Raben*, a kisenevi volt kormányzó, akit a zavargások után elmozdítottak állásából, kihalgatást kért a cártól, de azt a választ kapta, hogy a cárnem hajlandó őt fogadni.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, július 20. *Budapesti Napló* telefonjelentése. Eladottat *buza:* tiszavidéki 7.95—8.40 K.; fehérmegyei 7.65—8.15 K.; alsó-ausztriai 7.30—7.45 K.; *ross:* tót felvidéki 6.50—6.70 K., déli vasutmenti 6.25

—645 K., osztrák 6.50—6.70 K.; sab 5.80—6.25 K.;
tengeri 6.70—6.80 K.

New-York, július 20. (Terményfőssége.) (Zárlat.)
Gyapot: New-Yorkban helyben 12.75 (12.60), júliusra
12.40 (12.20), Októberre 9.68 (9.68), New-Oriens-
ban helyben 12.4/4 (12.4/4). — **Petroleum:** Stand white
New-Yorkban 8.55 (8.55), Stand white Philadelphian
8.50 (8.50), Refined in Cases 10.50 (10.50), Credit
Balances at Oil City 1.53 (1.53). — **Zsír:** Western
steam 8.10 (8.25), Rohe és Brothers 8.10 (8.25). —
Tengeri irányzata állandó. — **Júliusra** 65.4/4 (67.4/4).
— Szept.-re 55.4/4 (56.4/4). — Dec-re 55.— (56.4/4). —
Buza irányzata állandó Páros 6szí helyben 82.—
(84.4/4). — Jul.-ra 80.4/4 (83.4/4). — Szept.-re 80.4/4 (81.4/4).
— Dec-re 85.4/4 (81.4/4). — Máj.-ra — (—). —
Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.4/4 (1.4/4). —
Kávés: fair Rio T. sz. 5.4/4 (5.4/4). — **Júliusra** 3.67 (3.67).
Okt.-re 3.85 (3.85). — **Liszt:** Spring Wheat clears 8.50
0.— (0.—3.50). **Cukor:** 3.4/4 (3.4/4). **Olaj:** 27.40—27.60
(27.—27.15). **Rész:** 13.37—13.50 (13.50—13.62). (A
zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, július 20. (Terményfőssége.) (Zárlat.)
Buza irányzata állandó. Júliusra 75.4/4 (75.4/4).
— Szept.-re 75.4/4 (76.4/4). — **Tengeri irányzata állandó.**
— Jul.-ra 48.4/4 (49.—). — **Zsír:** Short-ra 7.75 (7.87).
Szept.-re 7.92 (8.05). — **Szalonna** júliar csear 8.56 (8.56).
— **Sertészsír:** Szept.-re 14.30 (14.37). — (A zárójelben
lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Éjszaka.

Várom az éjt; kimondhatatlan kínfal:
Elsápadok, elpusztult belé.
Kitérom ah a két karom epvede,
Ugy küldözöm a sóhajaim elé!
És nyószörögve, faldokolva sírok,
Hogy rámborítas barna fátölát:
Éget a nap s én keresem az éjjelt
Tovább... tovább!...

Mig végre jön. A napsugárt eloltja;
A színe, szava, sóhajátára rá vall;
Az árnyait mind meghajítja előttem,
És rámsuhint a szeme sugarával,
Dalt énekel; a szívem kéri tőlem,
És mindennem elébe viszem sorra:
Meggérdezem, hogy fémeghajlak-e érte,
És leleksem a lábához a porba...

Nadas Sándor.

— **XIII. Leo Renanról.** A párisi *Journal* a pápa
egy érdekes nyilatkozatáról emlékezik meg, amelyet a
szentatya 1892-ben tett, mikor hírül hozták neki Re-
nan halálát. Renan, a világhírű tudós, tudvalevőleg a
katolikus egyház ellen írt és minden könyvét kiát-
kozta a Vatikán.

— **Hogyan halt meg?** — kérdezte XIII. Leo,
mikor a halálhírt meghallotta.

— Bűnbánat nélkül.

A pápa néhány pillanatrai gondolkozás után
így szólt:

— Jobb is így, bár sajnálom a lelket, amely el-
költözött. Ez az ember több jót tett az egyház érde-
kében, mint rosszat. A modern gondolkodás kételyeit
fejte ki és evvel felrázta a mítheogusainkat közö-
nyösségükből. A mindenható bizonyára eluczéssal
lesz iránta, aki haragjának eszköze, a korbács volt.

— **Amerikai riporterek.** Az amerikai újságírás-
ról a napokban érdekes könyv jelent meg. Jelenző a
tengerentúli újságírásra a következő apróság:
Amerika egyik legnagyobb lapjának szerkesztőjét
valami ügyben tanuképpen kiállgatták. Egyebek
között ezt kérdezte tőle a bíró:

— Mondja szerkesztő ur, hogyan szerzi meg ön
a megélhetéséhez szükséges eszközöket?

A szerkesztő így válaszolt:

— Csak nem vagyok bolond, hogy ömagamat
vádoljam!

Egy chicagói újság riportere észrevette vala-
hol, hogy a vasuti síneken valami akadály van,
amit, ha otthagynak, hetven ember az életét veszítel-
te volna. Egy kisse habozott, de aztán mégis el-
bántotta a veszedelmet. Mikor hazaérkezett, már
ott volt a dolgozó-asztalán a felmondó levél. A
szerkesztő elbocsátotta, mert ügytelensége folyán
nagy szenzációtól fosztotta meg a lapot. — Más
riporter egy büntett áldozatát esett ember hullát

— Hallja... Maga helytelenül cselekszik,
becsületszavammal Ez komoly ajánlat! Helytele-
nül cselekszik, ha Rubiera báróval nem egye-
zik meg...

— Nem, nem akarok beleereszkedni a do-
logba!... Annyi mindenféle gond jár a fejem-
ben! Azután a feleségem nemet mondott; hiszen
maga is hallotta.

A báró ekkor valóban dühös lehet.

— Ah, a maga felesége... Akkor hallga-
son reá, mikor kedve tartja! De azonnal vál-
toztott a hangján. Tegye azt, amit akar...
tegye azt, amit akar, barátom!... Várjon báró
ur. Azonnal jövünk mi is.

De a feleségét nem lehetett eltávolítani;
Ugy látszott, mintha elteperni se lehetne a beteg-
gyógyító, megigazította a takarót, felrázta a párnát,
kezo ügybe tette a pohár vizet és az orvosságot,
hosszu ábrázattal, sóhajtozva és Ave Máriát re-
beve maga elé. Sőt azt is akarta, hogy leánya
maradjon ott, hogy éjjel szükség esetén rendel-
kezésre álljon. Lavinia kisasszony készséggel be-
leegyezett, sürgött-forgott, magához kapartotta
már a kulcsokat és úgy ügyelt mindenre, mintha
a ház urója volna.

— Nem kell! — mormogott Bianca rekedt
hangon. — Nem kell!... Nincs szükségem sen-
kiro!... Nem kell senki.

Nyugtalan, bizmatlantkodó, gyanakvó tekin-
tettel nézett Lavinia után, bizonyos titokzatos
haraggal üres hangjában. Erőszakkal erősebbnek
akart feltűnni, nagynehezen fölemelkedett reszkető
könnyökön és hegyes vállai szinte áttörték a háló-
ingét. Aztán alighogy eltávoloztak Zaccóék, kime-
rűten visszahanyaltott és férjének intett, hogy
lépjön hozzá közelebb.

— Hallod!... Hallod!... Ne ereszd be
többel!... Ne engedj ide többé ezeket az asz-

vásárolta meg egyik orvosbarátjától. E hullá-
ván, azaz csekély száz márkáért. — mert ennyibe
került — Összesen tizenötöt fetűnést keltő hirt írha-
tott a lapjába. Sőt még száz márkájába sem került,
mert, mint több kiderült, a kiálított „csekk” hamis
volt. Nem váltotta be a rajta jelzett pénztintőzet. A
leleményes riportert e „főnyes” tettéért az illető vá-
ros úságró-köre elnökéül választotta. Azóta az új-
ságrók nemzetközi naggyűlésébe is bekerült és ami
a fő, a szerkesztő hármazorosan is fölemelte amugy
is tekintélyes tiszteletdíját. A hullá s a hamis „csekk”
rővön ma már virilista lett.

— **A tollszárrágás.** Iskolásfiuk közt nagyon el-
harapódzott az a csunya szokás, hogy a tanuló egész
szenvendőlyvel rágósálja a ceruzát és a tollszárat. Ez
a szokás nemcsak rut, hanem veszedelmes is, mert
sok gyermeknek testi és szellemi elmaradottsága
egyenesen a tollszárrágásnak tudható be. A *Jó Egész-
ség* című lap írja, hogy ez a csunya szokás milyen
bajokkal jár. Némely gyermeknél a hányás, kezdetben
a hányás-inger jelentkezik, sőt oly rosszul lesz, hogy
az iskolából baza kell mennie. A gyermek rendsze-
riint gyomor- és tejfájásról panaszkodik. Ennek oka
majdnem kizárólagosan a tollszárrágásra vezethető
vissza. A tollszár ugyanis zöld festékkel van befestve,
amely arzénkomot tartalmaz, ami nagy méreg. Leg-
jobb tehát csak olyan tollszárat vásárolni, amely sem-
miféle festékkel nincs befestve, de ennek a rágicsá-
lásáról is le kell szoktatni a gyermekeket.

— **Az élet terjedése a világűrben.** Arrhenius
svéd tudós, aki ezzel a kérdéssel foglalkozik, arra a
meglepo eredményre jutott, hogy az organizmusok
egyik világteréről a másikra átterjednek s mielyet egy
csillag elegendőleg lehűlt, lakott csillagokról, például
a földről organikus csírákat vesz át, amelyek tovább
tenyészenek s hasonló állatokká és növényekké fejlő-
dhetnek, mint földünkön. Arrhenius erre a következte-
tésre szigoru matematikai és fizikai vizsgálatok
alpján jutott s meggyőzően kimutatta, hogy az az
erő, amely a legkisebb organizmusokat egyik világ-
testről a másikra átveti: a fény nyomása az elektro-
mos töltésekkel kapcsolatban.

— **A rovaok szaglőrzéke.** Egy amerikai
entomológus a lepkek szaglásának fönomságával követ-
kezőképpen kísérletezett: A *Callotania Prometheus*,
egy szép színű s a mi éjjeli pávaszem nevű lepkek-
kel körülbelül egyenlő nagyságu szövőlepke négy-
száz bábját szerezte be s a Florida partaira, Logger-
head Keybe, tehát a faj előfordulása legdélibb határan
túl néhány száz kilométernyire vitte. Ha már most a
kibujó nőstényeket léghijasan elzárt üvegszekrényben
tartotta, a kintrekedt hímekre semmiféle vonzással
nem voltak ellenben át nem lérszók, de lyukacsos
szekrényekbe téve, a hímek seregeseöl töndült oda.
Ez bizonyítékul szolgál arra, hogy csak a nőstényből
kiáramló illat s nem a látás közvetíti a vonzódat.

szonyokat... Fejükbe vették, hogy megházasita-
nak téged... mintha már meghaltam volna.

És elkezdett a férjének igent mondani, hogy
nem téved, hegyes állával, a godrós nyak árnyá-
ban, mig Motta, ráhajolva ugy beszél hozzám,
mint egy gyermekhez szokás, mosolyogva, de
mégis duzzadt szemekkel.

— Ide hozzák neked Laviniaát a házadba...
Alig tudják bevárni, mig lecsukom szememet.

Motta mester tiltakozott ellene, azt mondta,
hogy nem törődik Laviniaával, hogy nem akar
ujra megházasodni, hogy eleget szenvedett. És a
szegény beteg megelégedetten hallgatta, fénylő
szemekkel, amelyek Motta lelke mélyéig hatottak,
hogy megtudják, vajjon igazat mondott-e.

— Hallod... még valamit... még va-
lamit...

Folyvást a kezével intett, mert a hangja
megtáradta a szolgálatot, és a hang, amely
mintha a távolból jönne, mig szeméit időnként
egy árnyék homályosította el. Még erőlködött is,
hogy fölemelkedhessen, hogy karjával átfonja
férje nyakát, mintha csak ő maradt volna meg
számára, hogy belekapaszkodják az életbe és
megmozgatta az arcát, mely még hegyesebb lett,
mintha bele akarná vágni a mellébe, mintha
gyónni akarna neki. A másik pillanatban le-
eresztette karját, merov, hideg arccal, változott
hangon.

— Később... később majd megmondom ne-
ked... Most nem mondhatom meg...

Tiszennyolcadik fejezet.

Motta házában fenekestül felborult minden;
a házban nagy rendetlenség, a mezei munkások,
mert nem ügyelt rájuk a gazda szeme, azt tették,
amit akartak, a cseledek elfutottak, félvo a tudó-
vésztől, még Merza is, aki utolsóinak maradt

Budapesti Napló

részszerő

Apró hirdetéseket

és

Élőfizesetéseket

ellogadnak a következő lapelírású helyeken:

Breuer Nővérek, Teréz-kört és Podmaniczky-utca
sarok.

Adler Leona, Lipót-kört.

Pösch József, Váci-kört 80.

Ozv. Véber Vimosné, Váci-kört 15.

Feldmann Mórné, Marokói-utca 1.

Mösch utóda, Dorotyia-u. 2. Magy. király-szálló.

Kürthy Kálmáné, Harmincz-utca 1.

Weitzenfeld Jakab, Király-utca 1.

Redlich Szidónia, Király-utca 59.

Renda Józsefné, Andrassy-ut 50. Oktogon.

Deutscher Miksáné, Andrassy-u. 33.

Schneller Mórné, Dob-utca és Károly-kört sarok.

Sopronyi V., dohány-nagyfőssége, Kerepesi-ut 1.

Ozv. Hallada Anna, Múzeum-kört 10.

Szántó Mór, Kecskeméti-utca és Kálvin-tér sarok.

Deutsch Julia, József-kört 50. Baross-utca sarok.

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irta: GIOVANNI VERGA

(80)

Zacco báró hirtelen megragadta sáljánál
fogva Nini bárót és a korovet felé tuszkolta,
mintha fel akarná falni, miközben fülébe sugta:

— Akar valamit hallani? Mondjak valamit
magának? Ez annak a jele, hogy ennek az em-
bernek az a célja, hogy mi mindannyian hosszú
orrall elvonuljunk! Ismerem!

A Zacco hölgyek a kármára megjelentek az
ajtóban. A zavar egy pillanatra szünetelt a ro-
konok közt. Zacco és Nini báró hirtelen leesilla-
podtak és megint szertartásos pózba vágták
magukat.

— Bocsánat, bocsánat! Bianca cousine, Isten
tudja, mit fog hinni, ha ily lármát hall... és
semmi miatt!

Zacco jólelkűen mosolygott, még égő arccal.
Nini báró megigazította sálját és felesége, szintén
szeretettelmő mosolylyal, elkezdett bucsuzkodni.

— Javulást kívánok Biancának. Nem akar-
juk zavarni... Reméljük, hogy a Madonna cso-
dát fog művelni; Nini báró nyitott szájjal szin-
tén mosolygott valamit, de nem értette meg senki.

— Egy pillanatra, magukkal megyek, —
kiáltott Zacco és ugy tett, mintha kalapját és
nádpálcáját keresné és az előszoba homályában
Mottához lépett.

Magyar vasuti kölcsön ezúttal —, Magyar keleti vasuti állami kötvény —, Magyar lezártított és pénzváltóbank —, Rimamurányi vasutársaság 461.—, Magyar koronajáradék 99.35, 4%-os Magyar földteremt. kötvény 98.75, Magyar hitelbank részvény 731.—, Magyar nyeresémi kölcsön sorozat 198.—, Kassa-oderbergi vasuti részvény —, Magyar keresek bank —, Magyar cukoripar 1498.

Bécs, július 20. (Osztrák értékek számlája) 429/0-os papírjáraék 100.40, 4%-os osztr. aranyjáraék 121.15, 1890-os sorozat 155.10, Osztrák hitelsorozat 430.—, Angol-osztrák bank —, Bécsi bankjegyesület 480.—, Osztrák-magyar bank 15.85, Déli vasút 83.25, Dunagőzhajózási részvény 82.—, Dohányrészvény 356.—, Császári és királyi arany 11.32, Német bankváltók 117.37, 429/0-os ezüst járadék 100.80, Osztrák koronajáradék 100.65, 1864-iki sorozat 246.—, Osztrák hitelintézet részvény 664.25, Unionbank 524.—, Osztrák Lánderbank 410.50, Osztrák-magyar államvasút 671.25, Elbavölgyi vasút 428.—, Alpesi bányarészvény 370.50, 20 frank, arany 19.05, Londoni váltóár 230.25 Bécsi Tramway Litt B. —, Bécsi Tramway Litt A. —, Lipót kőb —, Az irányzat szilárd.

Bécs, július 20. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a várakozások a következők voltak: Osztrák hitelsorozat 664.50 Magyar hitelsorozat 731.50, Angol-Osztrák bank 275.—, Bécsi bank egyenlet 485.50 Union bank 625.50, Lánderbank 411.— Osztrák-magyar államvasut részvény 671.25, Déli vasut 83.25 Elbavölgyi vasut 429.— Északnyugati vasut részvény —, Dohányrészvény 270.50, Rimamurányi vasut 461.50 Alpesi bányarészvény 369.—, Májusi járadék 100.40, Magyar korona járadék 99.35, Török sorozatok 121.25, Német birsdalmi mária 117.42—117.35, Napoleonkor 19 05

Külföldi értéktözsde.

Berlin, július 20. (Tözsdei tudósítás.) Megnyitáskor nagy vételmeghízások ármenedéltétek elő. A newyorki gyenge tözsde nem volt semmi befolyással. Belföldi járadékok gyengélkedtek, külföldiek szilárdak, különösen spanyolok. Vasutak szilárdak. Később átlátszó csend, csak bányarészek keresettek. Magánkamattal 31/8/0.

Berlin, július 20. (Zárulat) 429/0-os papírjáraék —, 4%-os osztrák aranyjáraék 103.—, Elbavölgyi vasut —, Magyar koronajáraék 100.—, Osztrák-magyar államvasut 143.10, Kassa-oderbergi vasut —, Bécsi váltóár 85.10, Magyar vasuti beruházási kölcsön —, Alpesi bányarészvény —, Disconto-Commandit 187.40, Általános villamosági Ébison 177.75, Gelsenkirchemi 186.10, Laura-kőb 217.90, 429/0-os ezüstjáraék —, 4%-os magyar arany járadék 101.80, Osztrák hitelsorozat 208.75, Déli vasut 18.—, Károly-Lajos vasut —, Orosz bankjegyek 216.10, 4%-os új orosz kölcsön 98.30, Török dohányrészvény —, Olasz járadék 103.25, Magyar hitelbank —, Dynamit Trust —, Harcra 182.25, Az irányzat szilárd.

Berlin, július 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Besz. forgalom! 4%-os magyar aranyjáraék —, Magyar koronajáraék 100.—, Osztrák hitelsorozat 208.60, Osztrák-magyar államvasut 143.30, Déli vasut 18.—, Északnyugati vasut —, Elbavölgyi vasut —, Orosz bankjegyek késpénz —, Buschtchraui —, Orosz bankjegyek —, (Utánm.) Lombard —

Páris, július 20. (Zárulat.) Osztrák-magyar államvasut —, Új török konzol 32.40, Egyiptomi járadék 103.50, Osztrák Lánderbank —, Bécsi bank részvény —, 3%-os francia járadék 97.37, 4%-os spanyol járadék 91.—, 3%-os új törleszhető járadék —, Crédit foncier de France —, Alpesi bányarészvény —, 4%-os 1890. román kölcsön 88.90, Görög kölcsön —, Váltó Olaszország 9/8 —, pari. Váltó Amsterdamra 206.96, Váltó Brüsszelle 7/8 —, De Beers 51.50, Chartered 70.50, 5%-os bolgár kötelezvény 420.—, Magyar aranyjáraék 102.10, Déli vasut —, Váltó Londonra 251.15, Osztrák aranyjáraék —, Török sorozat 128.75, Meridional vasut —, 4%-os olasz járadék 102.15, Ottomanközpénz 591 —, 3 1/2%-os francia járadék 678.—, Osztrák földteremtéseket —, Déli vasuti elsőbbségi kötvény 322.—, 4%-os 1896. román kölcsön —, Dohányrészvény 390.—, Váltó Bécsre 103.87, Váltó német piacokra 121.97, Rio 11.68, East Rand 183.50, Randfontein —, Magyar Jelzálogbank 556.—, Az irányzat javult.

Frankfurt, július 20. (Zárulat.) 429/0-os papírjáraék —, 4%-os osztrák aranyjáraék 103.—, 4%-os magyar aranyjáraék 101.80, Osztrák hitelsorozat 208.50, Osztrák-magyar államvasut 143.50, Északnyugati vasut 108.—, Buesteradi vasut —, Londoni váltóár 230.26, Bécsi bankjegyesület 121.60, Villamos részvény 126.50, 3%-os magyar aranykölcsön —, 429/0-os ezüstjáraék 101.10, Osztrák

koronajáraék 101.20, Magyar koronajáraék 99.95, Osztrák-magyar bank 114.60, Déli vasut részvény 18.10, Elbavölgyi vasut —, Bécsi váltóár 850.75, Párisi váltóár 81.10, Unio bank részvény —, Alpesi bányarészvény 187.—, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, július 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Aranyárakok január. Ért. forgalom Osztrák hitelsorozat 209.20 Német bank —, Disconto 187.90, Berlini kereskedelmi bank —, Gelsenkirchemi 186.25, Harpeni 132.70, Laura-kőb 210.—, Olasz járadék —, Hilberna 181.90, Az irányzat szilárd.

Hamburg, július 20. (Zárulat.) 429/0-os ezüstjáraék 100.70, 1890. sorozat 155.10, Déli vasut 17.70, 4%-os Osztrák aranyjáraék 102.70, Osztrák hitelsorozat 209.05, Osztrák-magyar államvasut 143.—, Olasz járadék 103.10, 4%-os magyar aranyjáraék 101.70, Az irányzat szilárd.

Budapest-köbányal sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Július 20. A sertésüzlet irányzata: csöndös.

A) Hízott sertések (v. l.) Magyar elsőrend. Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban 104—106 fillérig. Öreg közep (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 112—114 fillérig. Fialat közep (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 112—114 fillérig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közep (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közep (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronként 400 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. Szexbiái: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) 112—113 fillérig. Közep (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 111—112 fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 108—110 fillérig.

Sertésüzletünk 1903. július 18. napján volt készlet 48.214 darab. — 1903. július 19. napján lejelöltött 715 darab. — 1903. július 19. napján elszállított 583 darab, 1903. július hó 20. napjára maradt készletben 48.346 darab.

Napirend.

Naplór. Kedd, július 21. — Római katolikus: Dániel. — Protestáns: Dániel. — Görög-orszag: (július 8.) Prokop. — Zeidó: Thamus 26. — Nap két: 4 óra 9 percek. — Nyugszik: 7 óra 30 percek. — Hold két: 1 óra 1 percek éjfel. — Nyugszik: 4 óra 18 percek délután.

A földművelésügyi miniszter fogad délután 5 órakor. A képviselők hármaja fogad délelőtt 11 órától 12 óráig. Nemzeti Múzeum. Régiségár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig.

Technológiai iparmuseum nyitva délelőtt 9—11-gig. Iparművészeti museum az Üllői-uton. Nyitva 9 órától délután 5 óráig.

Mezőgazdasági múzeum (Kerepesi-ut. 72.) d. e. 9-től 1 óráig.

Földtani intézet museuma (Stefánia-ut. 14.) Nyitva délelőtt 10—1 óráig. Belépődíj 1 korona.

Nyitva van a kőművelők zárva vannak. Egyetem fiúszekere az Üllői-uton délelőtt 7 órától 12 óráig és d. u. 3 órától 8 óráig.

Az aquinumi ismétlés és museum. Megtekinthetők egész nap III. ker. O-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyiérdekű vasút a Pálffy-térrel.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap 10-től 12-gig.

Mentőegyesület helyisége a Markó- és Súlyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 6-gig.

Állathat a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Museum. Igazgatóság, kereskedelmi szakönyvtára, tudakos-osztálya és keleti miniatúra a V. kerület Váci-körút 22. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 órától 12 óráig és déntán 3 órától 6 óráig. Hazai termekek állandó kiállítása és kereskedelemtörténet-gyűjtemény, továbbá a ház-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés arányosítás is eszélő) a városipari ipari csarnokban (vasár és ünnepeken is) nyitva délelőtt 9

órától 12 óráig és déntán 3 órától 6 óráig. A külföldi kereskedelmek központi üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvényársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, július 20.

Hazánk időjárása derült és igen meleg maradt. Délnyugatról új maximum nyomul Európába, a depresszió pedig a Fehér tengerre került.

Nyugat-Európában az idő borult lett és a hőmérséklet csökkent, Keleten azonban az ég derült maradt és a hőség igen nagy. Élekek sokhelyütt zivatarkkal jártak, főleg az Alpekek között Német, meg Franciaországban voltak.

Küldés. Egelelre még igen meleg és derült idő várható; később nyugat felől hőstílyedés és helyenkint zivatros eső valószínű.

Vizállás.

Írás Duna	Schärding	Jul. 18. 19.	Tisza	M-Sajgöl	Jul. 18. 19.
Passau	2,99 0,4	2,6 2,18		Tekohaza	0,29 0,18
Linz	0,48 0,28	0,75 0,47		V-Namény	0,81 0,12
Bécs	2,97 2,76	2,97 2,76		Tóka	2,37 1,74
Poszony	4,74 2,95	4,74 2,95		Tisza-Füred	3,75 2,70
Komárom	5,11 2,91	5,11 2,91		Szolnok	4,18 3,42
Budapest	5,47 2,91	5,47 2,91		Csongrád	4,41 3,87
Felső	6,02 6,02	6,02 6,02		Szendről	4,96 4,60
Moldos	5,19 6,63	5,19 6,63		Török-Bécs	5,68 5,65
Gombos	5,49 6,63	5,49 6,63		Titell	4,28 4,88
Újvidék	5,59 6,64	5,59 6,64		Hárda	0,32 0,30
Fancsova	3,68 2,60	3,68 2,60		Topolya	0,74 0,74
Orsova	3,68 2,60	3,68 2,60		Bodrog Zemplén	2,53 1,40
Magyarfalva	3,22 2,18	3,22 2,18		Sajó	3,92 2,10
Zselina	1,23 0,8	1,23 0,8		Hornád	0,78 0,54
Trencsén	0,62 0,69	0,62 0,69		H-Nemeth	0,45 0,4
Szered	1,41 1,30	1,41 1,30		Bereetty	0,66 0,64
Sz-Gottárd	0,37 0,39	0,37 0,39		H-Ufalu	0,02 0,19
Sárvár	0,11 0,37	0,11 0,37		Csanca	0,19 0,01
Győr	0,78 2,01	0,78 2,01		N-Várad	0,14 0,13
Péttan	0,2 1,20	0,2 1,20		Gurabona	0,29 0,24
Zákány	0,17 0,14	0,17 0,14		Borojanó	0,88 0,10
Bács	0,99 0,76	0,99 0,76		Békés	0,25 0,4
Eszék	3,41 2,91	3,41 2,91		Gyoma	1,70 0,93
M-Szerdah.	1,75 0,69	1,75 0,69		Gy-Fehérvár	2,82 2,06
Zágráb	0,2 0,2	0,2 0,2		Branyica	0,70 0,46
Sziget	0,52 0,44	0,52 0,44		Abod	1,40 1,08
Mitrovica	2,31 2,70	2,31 2,70		Makó	0,50 0,10
Décs	0,10 0,02	0,10 0,02		K-Kostály	1,91 1,32
Szatmár	1,10 0,85	1,10 0,85		Kiszéto	1,28 1,16
Kraassna	0,94 0,64	0,94 0,64		Temerár	1,08 0,91
Latorca	0,28 0,24	0,28 0,24		Béga	0,15 0,06
Laborca	0,30 0,20	0,30 0,20		Beckerek	0,15 0,06
Ugvar	0,12 0,08	0,12 0,08			

Ezen specialista legjobban ajánlható szerfelett gazdag tapasztalat alapján, melyeket a kórház ügyezveri és bujakoros osztályán való működése alatt számos éven át szerzett.

Dr. FABINYI

specialista nemi bajokban emertált kórházi orvos

gyökereken és rövid idő alatt gyógyít a rendszeres foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű

titkos betegséget

(hugycsőfolyást, sebeket, syphilist és únfertőzéstől támadt idegbajokat).

Meglepett az eredmény FÉRFIUI GYENGESEGNEL (IMPOTENTIA) még öregebb egyneknél is.

Biztos siker folytán honorárium utólag is fizethető.

Levelre kifitanal válasz; kívánatra gyógyszerrel Rendelés délelőtt 9—3-gig, este 6—8-gig.

Budapestben, Erzsébet-körút 12. sz.

Félelemtel: bejárta a lépcsőn. Külön váróterem

gyógymód Kataphoresegyógymód

IDEG ÉS NEMI BETEGSÉGEK

radikális gyógyításra legjobban ajánljuk

DR. MITZGER

kiváló gyógyhatásairól elismert intézetét

Budapest, VI., Teréz-körút 44. I. em.

Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán a honorárium teljes gyógyulás után fizethető.

Szekerponyvákat

kütfőn minőségben a legolcsóbb gyártáson, a rendeltetés beérkezése napján szállítják FISCHER J. cég zsak- és ponyvagyártása, Budapest, V. nádor-utca 31—33. Alapították: 1882. Elismeret legszolidabb kiszolgálás.

MAGYAR

orvosi műszertár

Budapest, VII. Kerepesi-ut. 32., a Rókus-kórházal szemben.

Universalis pártalanok a maguk nemében, biztos kötés, nem okoz nyomást, gummitöltés, kis pelettával a legnagyobb sérv is elzárható. — Tessék prospektust kérni.

Műlábak! Műkezek! Gummy és hathályag-különlegeségek, valódi francia gyártmány, 2—12 kor-gig tucattal, rövid Capotok 4-től 10 kor-gig tucattal, női övszer, pess. oculus, orvosi rendeltető, 3—5 kor. darabja. Diana-öv havibaj-kötélek, 3—7 kor. drbjta.

20 kor. megrendelésnél 20%-engedmény.

Betegelőzések

és az összes betegápolást cikkek nagy választékban kaphatók. Nagy képes árjegyzékek diszcreten, ingyen és bérmentve.

A vörös Keresztre ügyeljünk.

ÉNZT

SORSJEGYKRE ÉRTÉKPAPÍROKRA és vidéki takarékpénztári részvényekre

(Visszafizethető tetszőeszerinti kisebb részletekben is), bármily összegzet igen olcsón ad

Kövyár Ármán bank és váltóüzlete, Árad Állomáson IV. Ferenciek-tere 9. Gróf Cziráky-palota.

Magyar királyi Államvasutak. Igazgatóság, 28710. FIV.

Hirdetmény.

Ezenlét közhírré tétetik, hogy a vasuti közszolgálat és az állomási helyiségekben elhelyezett táskák, u. m. bőröndök, táskák, kalapok, zsinór- és felhőmentők, botok, napernyők és esernyők stb. az alább felsorolt állomásokon Árvérezés alkalmával azonnali készpénzfizetés mellett el fognak adni.

Debreczen Állom. 1903. július 22-én d. u. 2 órakor.

Árad Állomáson 1903. július 22-én d. u. 2 órakor.

Budapest, 1903. július hóban. Az igazgatóság. (Utánnyomás nem díjazatik.)

Titkos betegségek

gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján

Dr. KAJDACS

v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít; hugycsőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilist, bőrbajokat, elgyengült férfierőt, idősebbeknél is electro Massage vagy Psychoprop által. Önterület és annak utóbjait: ideg- és háteriörbajt és minden női bajokat.

Rendel: 9 órától 4-gig és este 7—8-gig.

Budapestben, Kigyó-utca 5.

Clotild-palota (I. emelet).

Ájáró ház — Lift használat.

Levelre válaszol, gyógyszeréről gondoskodik. Levél útján is biztos gyógyszer.

E napokban hagyta el a saját: „Bizalmas Barát” című könyvecské, mely mindennemű férfi- és női nemi bajokban kellető utmutatást szolgáltat. Kapható a szerzőnél: (Dr. Kajdacs József). Ára csak 1 kor. Vidéki megrendéshez 30 fillérrel drágább.

